Evaluering af materialer målrettet fagpersoner i Fri for Mobberi; Marts 2025

Line Asp Hansen og Marie Brink

VIA University College

Mary Fonden H.M. Dronning Marys Fond

Ole Kirk's Fond

Red Barnet

INDHOLD

1 | INDLEDNING 3

BAGGRUND OG FORMÅL MED EVALUERINGEN

METODE OG DATAGRUNDLAG

2 | ANALYSE 5

HVILKE MATERIALER BLIVER ANVENDT?

HVORDAN BLIVER MATERIALERNE ANVENDT?

HVEM ANVENDER MATERIALERNE?

HVORDAN OPLEVER FAGPERSONER MATERIALERNE?

RAMMER OG VILKÅR FOR BRUG AF MATERIALERNE

MATERIALERNE MÅLRETTET FORÆLDRE

UDBYTTE AF MATERIALERNE

INPUT TIL VIDEREUDVIKLING

3 | OPSAMLING 23

4 | BILAG 24

BØRN UDENFOR FÆLLESSKABET

UDTRÆK FRA SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

BAGGRUND OG FORMÅL MED EVALUERINGEN

Formål
I denne rapport præsenterer VIA University College, Efter- og videreuddannelse, resultaterne fra evalueringen af Fri for Mobberis materialer og aktiviteter målrettet voksne. Evalueringen er gennemført i efteråret 2024 til foråret 2025 på vegne af Mary Fonden og Red Barnet med finansiel støtte af Ole Kirk's Fond.

Formålet med evalueringen er at undersøge den praktiske anvendelse af de voksenrelaterede materialer og aktiviteter, herunder oplevelsen af materialernes relevans samt materialernes understøttelse af arbejdet med fællesskaber og kerneværdier i såvel medarbejdergruppe som ledelse og forældrekreds.

Baggrund
De børnerettede aktiviteter og materialer samt kurser i Fri for Mobberi er løbende blevet evalueret og justeret i forhold til relevans, anvendelighed og omsætning i praksis, hvorimod der er mindre viden om oplevelsen og anvendelsen af de voksenrelaterede materialer. Nærværende rapport bidrager til at udfylde videnshullet med henblik på at sikre det bedst mulige grundlag for justering af materialerne samt omsætning af programmets vision om trygge og mobbefrie børnefællesskaber.

Læsevejledning
Rapporten er inddelt i fire overordnede afsnit. Indeværende afsnit er indledningen, som også præsenterer evalueringens dataindsamlingsmetoder og datagrundlag. I afsnit 2 præsenteres selve analysen, hvor der løbende inddrages bokse med citater og praksisfortællinger, ligesom enkelte grafer fra spørgeskemaundersøgelsen vises. I afsnit 3 samles op på analysens hovedpointer og sammenfattes en række anbefalinger til det fortsatte arbejde med Fri for Mobberis voksenrelaterede materialer. Afsnit 4 præsenterer rapportens bilag, herunder udtræk af spørgeskemaundersøgelsen.

Evalueringen omfatter følgende konkrete voksenrettede materialer:

- Faghæftet om Fri for Mobberi
- Film på Universet eller friformobberi.dk
- Samtaletavler
- Dialogspil 'Tag ansvar'
- Oversigt over koordinationsgruppens opgaver
- Relations- og venskabsskema
- Dilemmakort
- SMTTE-modellen

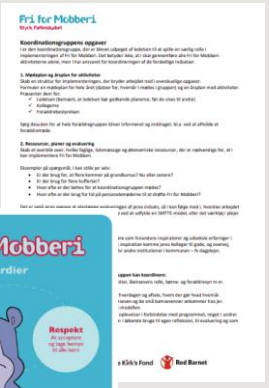

METODE OG DATAGRUNDLAG

Metodisk er evalueringen bygget op om tre forskellige datakilder; spørgeskema, virtuelle gruppeinterviews og praksisfortællinger.

Spørgeskema
Som første aktivitet i dataindsamlingen er der udsendt et spørgeskema til alle, der inden for de seneste år har rekvireret mindst ét materiale fra Fri for Mobberi.

Formålet med spørgeskemaet har været at afdække, hvem der bruger materialerne målrettet fagpersoner, hvilke materialer og aktiviteter der bruges, hvordan materialer og aktiviteter anvendes, samt om materialerne bidrager med kompetencer, viden og motivation til at arbejde med det samlede program.

Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført i perioden 7. november 2024-4. januar 2025. Der er i perioden indkommet 294 besvarelser, hvoraf 212 har været fuldt gennemførte og 82 delvist gennemførte. Flest svar er indkommet fra ledere og medarbejdere i daginstitutioner, som udgør 62 pct. af den samlede respondentgruppe.

Figur 1:1: Andel respondenter fordelt på daginstitution og skole (n: 294)

Af de 294 respondenter har 51 været ledere og 243 medarbejdere. Blandt medarbejderne er 85 pct. kendetegnet ved at have en professionsfaglig baggrund som enten pædagog, lærer eller pædagogisk assistent. De resterende 15 pct. har en baggrund som medhjælper, vikar eller andet. Udtræk fra spørgeskemaet er vedhæftet i bilag 2.

Interviews
For at sikre en mere dybdegående viden om, hvad der karakteriserer dem, der bruger materialet, hvordan materialet bliver anvendt samt hvordan oplevelsen med materialerne er, er spørgeskemaundersøgelsen fulgt op af en række interviews med ledere og medarbejdere i dagtilbud og indskoling.

Interviewpersonerne er udvalgt med afsæt i de besvarelser, der er givet i spørgeskemaundersøgelsen med henblik på at belyse institutionernes forskellige organisatoriske forankring og brug af materialerne fra Fri for Mobberi.

Udvælgelsen er fundet sted i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen, hvor respondenterne er blevet spurgt, om de ville deltage i et opfølgende virtuelt interview. Det har 48 respondenter svaret ja til. Det har resulteret i ni interviews med 15 personer i alt; fem ledere samt tre lærere/pædagoger fra indskoling og syv pædagoger fra daginstitutioner.

Praksisfortællinger
Undersøgelsens sidste datakilde er praksisfortællinger indsendt af respondenter fra gruppeinterviewene.

Formålet med praksisfortællingerne har været at få et indblik i den konkrete anvendelse af materialerne målrettet fagpersoner. Rammen for fortællingerne har således været en beskrivelse af en konkret situation eller et konkret materiale, der har været i anvendelse.

Der er i alt indkommet seks praksisfortællinger, hvoraf fem er udvalgt og inddraget i afrapporteringen. Dette er gjort på baggrund af en vurdering af fortællingernes relevans og udsigelsesgrad ift. undersøgelsen fokus. Alle praksisfortællingerne er enten fra ledere eller medarbejdere i dagtilbud.

HVILKE MATERIALER BLIVER ANVENDT?

Faghæftet og samtaletavler bliver brugt mest
På tværs af den indsamlede data (både spørgeskemaundersøgelse og kvalitative interviews) synes Faghæftet om Fri for Mobberi samt samtaletavler at være de materialer, som medarbejdere og ledere anvender mest af de voksenretterede materialer. I spørgeskemaundersøgelsen angiver hhv. 73 pct. og 69 pct., at de bruger faghæftet og samtaletavlerne. Disse materialer bliver efterfulgt af dilemmakort (46 pct.), film fra Universet/friformobberi.dk (30 pct) og relations- og venskabsskema (29 pct.).

I kategorien 'Andet' fremhæver respondenterne primært børnerettede aktiviteter som massagehistorier og bamseven, men enkelte nævner også Fri for Mobberi-podcast, Fri for Mobberi musik på Spotify samt hjemmesiden som materialer, der anvendes.

Figur 2:1: Andel respondenter (medarbejdere og ledere) der anvender de enkelte materialer målrettet fagpersoner (n: 254)

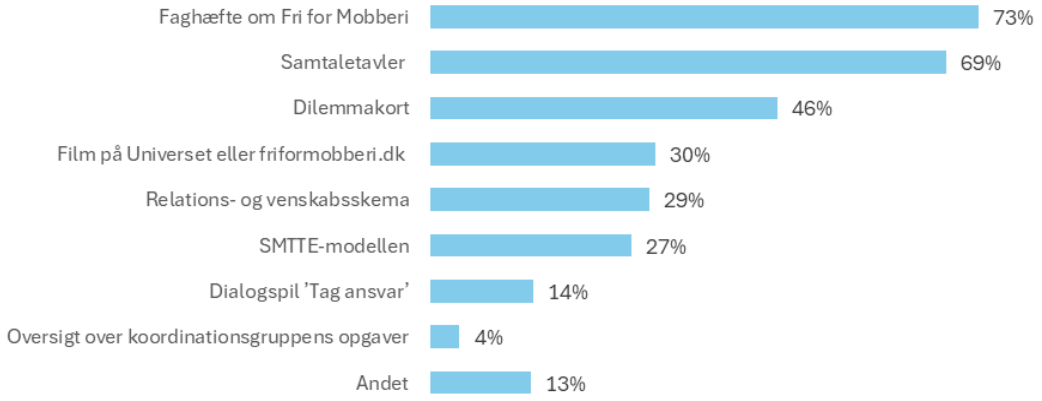

Alle materialer bliver anvendt
Både spørgeskemaundersøgelsen og interviewene vidner om, at alle materialer målrettet fagpersoner bliver anvendt, om end nogle i mindre grad end andre. Dette hænger bl.a. sammen med, at medarbejdere og ledere bruger de materialer, de finder relevante i givne situationer eller med bestemte børnegrupper. Det betyder, at alle materialerne er i spil, men at nogle materialer bruges mere i nogle perioder end andre.

"Vi bruger faktisk alt materialet. Det gør vi altså, alt efter, hvad er det for en gruppe børn, vi har med at gøre. Fx i år har vi ikke arbejdet så forfærdelig meget med dilemmakort. Der har vi mere arbejdet med venskabskortene og med plakaterne. Da vi i sin tid startede med at bruge materialerne, der brugte vi dem sådan meget slavisk. Nu bruger vi mere materialer med udgangspunkt i, hvad der er for nogle situationer, vi konkret står i". (Leder, dagtilbud)

"Altså jeg piller i kassen. Jeg kender jo konceptet bag, og jeg ved, hvad de forskellige materialer handler om. Så jeg plukker i materialet alt efter, hvad jeg finder relevant i forhold til vores fokus. Så vi bruger ligesom det, der passer til os og til den konkrete situation". (Leder, daginstitution)

HVILKE MATERIALER BLIVER ANVENDT?

Medarbejdere og ledere er mest optagede af børnematerialet
Generelt peger både spørgeskemaundersøgelsen og interviewmaterialet på, at brugerne af Fri for Mobberi har vanskeligt ved at adskille det voksenrelaterede materiale fra materialet rettet mod børn jf. ovenstående eksempel fra spørgsmålet 'Hvilket materiale rettet mod voksne har du anvendt'. Lignende tendens ses i forhold til spørgsmålet 'Input til nye materialer' hvor brugerne ligeledes i overvejende grad udtrykker ønske om flere materialer rettet mod børn.

I de gennemførte interviews har det ligeledes været vanskeligt for interviewpersonerne at holde fokus på materialerne rettet mod fagpersoner. Interviewpersonerne har således gentagne gange udtalt sig om materialet rettet mod børnene, særligt når de er blevet spurgt ind til relevansen samt udbytte af materialet.

At de fagprofessionelle i høj grad har fokus på materialerne rettet mod børn, kan skyldes flere forhold. Ét af disse handler om de fagprofessionelles kerneopgave; medarbejdere og ledere i skole og dagtilbud anvender Fri for Mobberi, fordi de ønsker at forebygge mobning blandt børn. Af denne grund finder de det nærliggende at arbejde med det materiale, der er udviklet direkte til børnegruppen. Samtidig handler det om, at de fagprofessionelle allerede har eksisterende rammer, kulturer og redskaber for drøftelse af den pædagogiske praksis, hvorfor det ikke opleves ligeså nødvendigt eller vigtigt at anvende konkrete materialer rettet mod fagpersonernes arbejde med Fri for Mobberi.

"I virkeligheden er det en tretrinsraket. Vi er startet med at introducere materialet for en lille gruppe medarbejdere, som har prøvet det af sammen med børnene. Og det næste har så været at få resten af medarbejderstaben klædt på til det og bruge det sammen. Og nu vil vi så som det sidste trin introducere det til forældre". (Lærer, indskoling)

HVORDAN BLIVER MATERIALERNE ANVENDT?

Bred anvendelse af materialerne
Den indsamlede data viser, at materialet rettet mod fagpersoner i Fri for Mobberi bliver anvendt på flere forskellige måder og med forskellige formål.

I spørgeskemaundersøgelsen angiver 82 pct. af medarbejderne og lederne, at de bruger Fri for Mobberi-materialet som inspiration til deres pædagogiske praksis, ligesom 53 pct. angiver, at materialet bruges som en vej til at styrke deres pædagogiske praksis.

Figur 2:2: Respondenternes (medarbejdere og ledere) anvendelse af materialerne målrettet fagpersoner (n: 251)

Dette bakkes op af interviewmaterialet, hvor interviewpersonerne bl.a. udtaler:

"Materialet understøtter i den grad vores pædagogiske praksis. Specielt de voksne imellem. Når vi snakker om de sociale kompetencer og sådan noget blandt børnehavebørn. Det er jo nogle gange lidt tørt stof. Men det er det ikke, når vi arbejder med Fri for Mobberi. Det er et levende stof. Vi får ligesom understøttet hele vores værdisæt som pædagoger". (Leder, dagtilbud)

"Hvis vi står og mangler noget, så er et af de første steder, jeg går på opdagelse efter inspiration, det er på Fri for Mobberi-hjemmesiden". (Pædagog, dagtilbud)

"Nu har vi tre på skolen, som har været på kursus, hvor de to af dem, de har virkelig taget ejerskab til det. Og i ledelsen kan vi mærke, at de er vokset med opgaven og virkelig også har fundet en pædagogisk retning. Altså, det er virkelig noget, der giver mening for dem. Jeg oplever, at de føler sig styrket i deres pædagogisk omsætning". (Leder, indskoling)

Flere af de udviklede materialer bliver også brugt som opslagsværk i forhold til at styrke viden, teori og inspiration for det pædagogiske personale.

"Ja altså jeg bruger faghæftet som et opslagsværk nærmest og er faktisk rigtig glad for det". (Pædagog, dagtilbud)

"Jeg bruger meget Fri for mobberi.dk-hjemmesiden. Den har jeg gemt som et link på min arbejdscomputer og faktisk også derhjemme. Hjemmesiden bruger jeg som et opslagsværk, og jeg bruger den også til at finde inspiration". (Pædagog, dagtilbud)

Materialet (særligt faghæftet) bliver også anvendt i forbindelse med introduktion til nye medarbejdere og som vejledning til vikarer og medhjælpere i blandt andet dagtilbud. Her er det dog oplevelsen, at materialet til tider kan være lidt fagligt tungt for de medarbejdere, som ikke har en pædagogisk uddannelse.

HVORDAN BLIVER MATERIALERNE ANVENDT?

Derfor udtrykker det pædagogiske personale også et ønske om at få en form for pixie-udgave til medhjælpere og vikarer.

"Vi har jo lidt savnet, at der kunne være et mere simpelt materiale til vikarer eller medhjælpere. Fordi det er jo et faghæfte med mange fagord i. Og det er jo ikke fordi, at medhjælpere ikke læser fagord, men for os som er uddannede, er det mere håndgribeligt, og vi kan bedre sætte ord på det, end en medhjælp kan". (Pædagog, dagtilbud)

Materialet bliver i overvejende grad anvendt individuelt

I spørgeskemaundersøgelsen er det alene 22 pct. af respondenterne, der angiver, at de anvender Fri for Mobberi-materialet sammen med deres kollegaer. Samme tendens gør sig gældende i interviewmaterialet, hvor hovedparten af interviewpersonenerne giver udtryk for at anvende materialet selv.

"Jeg ved ikke, om det er nødvendigt, at vi sådan på den måde systematisk bruger det sammen i personalegruppen. Det er jo mig, som er rigtig glad for at bruge materialet og henvise til det. Og så er det heller ikke fordi mine kolleger ikke bruger det. Jeg tror bare, vi bruger det i forskellige grader og i forskelligt omfang. Men vi bruger det ikke sådan som hus sammen. Vi bruger det mere internt på vores egen stue". (Pædagog, dagtilbud)

"Det er sådan lidt mig, der sælger det for de andre i huset. Jeg siger også, at jeg gerne vil stå for det. Fx lige inden ferien, der delte jeg lidt materiale ud og sagde, "Vil I ikke lige prøve at læse det her", fordi jeg vil helt vildt gerne være tovholder på det". (Pædagog, dagtilbud)

"Jeg bruger det mest selv. Jeg tror, jeg brænder mest for det. Vi er ikke så stort et sted. Vi er tre fastansatte. Den ene hun fokuserer rigtig meget på sprog, og den anden interesserer sig meget for natur og udeliv. Og så har jeg ligesom Fri for Mobberi. Så altså vi har hvert vores fokusområde". (Pædagog, dagtilbud)

I enkelte tilfælde bruges Fri for Mobberi-materialet også på personalemøder. I nedenstående praksisfortælling fortæller en leder fra et dagtilbud, hvordan Fri for Mobberi er en del af dagsordenen på deres månedlige personalemøde. Lederen er selv tovholder på Fri for Mobberi.

Praksis-fortælling: Fri for Mobberi på personalemøde

Vi er en lille børnehave med 22 børn, 3 fuldtidspædagoger en pædagogisk assistent på 20 pct. På vores månedlige personalemøde har vi altid et punkt, der hedder: "Fri for Mobberi – alle deltagere tager input med".

Under dette punkt drøfter vi, hvad den kommende periodes fokus skal være inden for Fri for Mobberi. Vi drøfter også, hvordan vi har arbejdet med den sidste periodes emne. Her tager vi udgangspunkt i vores observationer af børnene og så drøfter vi, om emnet er kommet så meget ind under huden på os, at vi ikke behøver at gentage det.

Hvis vi vælger at fokusere på et nyt emne, så kigger vi plancherne igennem og vurderer, hvilke vi skal bruge, og vi snakker om, hvorfor vi netop skal bruge dem. Vi kigger også i faghæftet for at se, om der er noget der, vi kan bruge.

Leder, dagtilbud

HVORDAN BLIVER MATERIALET ANVENDT?

Jo mere erfaring, jo mindre konkret anvendelse af materialerne
Interviewmaterialet peger på, at jo længere tid medarbejdere og ledere har arbejdet med Fri for Mobberi, jo mindre anvender de det konkrete materiale. Interviewpersonenerne giver således udtryk for, at når de har arbejdet med materialerne over en længere periode, er materialerne kommet ind under huden på dem, hvorfor de ikke oplever det nødvendigt at finde det konkrete materiale frem.

"Vi laver også vores eget materiale. Jeg brugte meget materialet i starten, men nu har jeg brugt det i så mange år, at nu laver jeg mit eget og så målretter jeg det mere til de situationer, jeg står i. Da materialet var nyt, kopierede jeg det bare. Men nu omskriver jeg det, sådan altså i forhold til, hvad det er, der rører sig hos os". (Leder, daginstitution)

"Jeg har jo arbejdet med materialet i mange år, og jeg har det sådan helt på rygraden. Jeg føler ikke, at jeg behøver at læse noget for at gå i gang med det. Jeg gør det bare". (Pædagog, dagtilbud)

"Jeg tror bare, at når man har arbejdet med materialet i så mange år. Så kommer der en ny børnegruppe og en ny forældregruppe og så videre. Der finder vi det materiale, vi skal bruge, eller også formulerer vi selv det". (Leder, dagtilbud)

I spørgeskemaundersøgelsen ses ligeledes en sammenhæng mellem respondenternes anciennitet og deres anvendelse af materialerne. Således viser resultaterne, at medarbejdere med 1-10 års anciennitet har en større tilbøjelighed til at anvende materialet præcist, som det er designet (konkret 35-44 pct.). For medarbejdere med 11 års erfaring eller mere, ligger denne andel på 25-27 pct.

Modsat er der flere medarbejdere med høj anciennitet (11 års erfaring eller mere), der svarer, at de bruger materialet som inspiration til deres pædagogiske praksis. Her ligger andelen på 83-96 pct., mens den for medarbejder med 10 års erfaring eller mindre ligger på 71-83 pct..

HVEM KAN ANVENDE MATERIALERNE?

Alle kan bruge materialet
Til trods for, at der peges på et potentiale i at udarbejde et mindre fagtungt materiale til vikarer og medhjælpere, er det generelt oplevelsen, at Fri for Mobberi-materialet kan bruges af alle ansatte, dvs. både ledere, lærere, pædagoger, assistenter og medhjælpere.

"Jeg tænker i hvert fald, at materialet er skrevet på en måde, som gør det let fordøjeligt. Du er ikke nødt til at være pædagog for ligesom at kunne anvende det. Det er også det, der er så tiltalende ved hele materialet, det er skrevet i så let tilgængeligt sprog. Det er nemt at anvende og formilde videre". (Pædagog, dagtilbud)

"Jeg synes jo også, at en af materialets helt store styrker er, at det er forholdsvis let tilgængeligt, selvom at det er forskningsbaseret. Man behøver ikke at kunne læse en akademisk tekst for at forstå, hvad der står i materialet". (Leder, dagtilbud)

I forlængelse af ovenstående peger flere medarbejdere på, at materialet også kan bidrage til at understøtte nyuddannede i deres pædagogiske praksis, ligesom materialet kan bruges til at on-boarde nye medarbejde. Dette skyldes bl.a., at materialet er letforståeligt, at det er konkret og forskningsbaseret.

"Specielt som nyuddannet er det superfedt at få materialet i hænderne. Jeg har brugt faghæftet utrolig meget, og jeg har også lånt det med hjem, så jeg kan slå op i det. Jeg synes, det har en den rette mængde information i forhold til, at der ikke er for lidt, og der er heller ikke for meget. Man føler sig ikke fuldstændig overvældet af teksten, men der er den information, man har brug for". (Pædagog, dagtilbud)

Kursusdeltagelse giver en fordel
Selvom hovedparten af både interviewpersoner og respondenter i spørgeskemaundersøgen oplever, at alle kan bruge Fri for Mobberi-materialet, fremhæves det også, at det er lettere at anvende materialet, hvis man som leder, lærer, pædagog, assistent eller medhjælper har været på kursus i Fri for Mobberi. Og i forlængelse heraf nævnes det, at jo flere medarbejdere, der har været på kursus, jo nemmere er det at implementere og udbrede Fri for Mobberi på de pågældende institutioner og skoler.

"Jeg har læst faghæftet og brugt det som så bagvedliggende teori, inspiration og viden. Og det har jeg præsenteret for mine kolleger. Men mine kollegaer har ikke været på kursus ligesom mig, så de har ikke grebet materialet på sammen måde, som jeg har". (Pædagog, dagtilbud)

"Det er nok mest dem, der har været på kursus, der bruger det. De tager materialet frem på stuemøderne og siger 'jamen nu har vi de her børn, skal vi ikke bruge materialet fra Fri for Mobberi'?". (Leder, dagtilbud)

Hvis man som lærer eller pædagog har været alene på kursus kræver det en massiv ledelsesmæssig opbakning at få Fri for Mobberi udbredt og implementeret bredt i organisationen. Ifølge interviewpersonerne er det altafgørende, at ledelsen italesætter vigtigheden af materialet, ligesom ledelsen skal følge op på brugen af materialet på personalemøder og lignende møder.

"Når vi siger, at det her skal ud at leve, så kræver det også, at der er en leder, der går ind og siger i teamsene, at det her, det skal have et fast punkt i skemaet". (Lærer, indskoling)

HVEM KAN ANVENDE MATERIALERNE?

Pædagoger som oplagte brugere og tovholdere af Fri for Mobberi
Både for dagtilbud og skole peges der på, at pædagoger kan være de mest oplagte brugere af/tovholdere for Fri for Mobberi-materialet. I dagtilbud hænger det sammen med, at pædagogerne er de mest uddannede, hvorfor det er dem, der er de primære ansvarlige for at anvende materialet. Ikke mindst i kontakten med forældrene.

Mens der på skolerne peges på, at ansvaret for Fri for Mobberi kan være med til at sikre en mere balanceret ansvarsfordeling i klasserummet, som ellers let kan opfattes som lærernes domæne.

"Min tanke er, at Fri for Mobberi skal være båret frem af pædagogerne. Altså at de pædagoger, som har timer i undervisningen, har Fri for Mobberi som deres ansvarsområde. Det skal styrke pædagogikken. Altså nogle gange kan de godt komme ud og føle sig som en gæst i klassen. Det kan være svært lige af vide, hvad der er deres rolle. Og hvad er det for et samarbejde, der er mellem pædagoger og lærere? Så vi har faktisk tænkt, at det her skal klart være pædagogens område. Vi har nogle stærke pædagogiske kræfter, der bare gerne vil det her". (Lærer, indskoling)

"Pædagoger har jo evne til at få formidlet tingene på en korrekt måde. Altså, jeg vil sige, vi har altid de der 7 tips med, når vi får nye forældre og der er det mig, der præsenterer dem. Jeg oplever, at vores medhjælpere godt kan svare på spørgsmål relateret til tipsene, men det er os som fagfolk, der præsenterer og tager dialogen. Det er ligesom os, der har kommunikationen omkring materialet. Vi har også kørt nogle af de der samtaletavler til forældremøder. Og selvom materialet er lige til at springe på, så er det stadigvæk mig, der formidler det til forældrene". (Pædagog, dagtilbud)

HVORDAN OPLEVER FAGPERSONER MATERIALET?

Fagpersonerne er overordnet glade og tilfredse med materialet
Det er generelt oplevelsen, at materialerne til Fri for Mobberi er nemme at gå til, samt at materialerne er relevante for praksis og fungerer som et godt supplement til kurserne.

I spørgeskemaundersøgelsen angiver 71 pct. af respondenterne således, at de er 'helt enige' i, at materialet har et passende fagligt niveau, mens yderligere 15 pct. svarer, at de et 'delvist enige'.

"Det er ligesom de [udviklere af Fri for Mobberi] ved, hvad en pædagog kan forvejen. Materialet er bekendt med, hvilken forståelsesramme vi arbejder inden for. Jeg synes, det er lykkedes virkelig godt". (Leder, dagtilbud)

"Jeg synes faktisk, at nærmest alt det Fri for Mobberi-materiale, som jeg er stødt på, har været kort og godt og præcist og informativt. Altså, der er det, jeg har brug for at vide. Og det er superlækkert, når det sådan står i punktform. Det er præcist, og så er der lige noget intro, og der er lige noget afsluttende. Jeg synes, det er så rart". (Pædagog, dagtilbud)

Tilsvarende svarer 71 pct. af respondenterne, at de er 'helt enige' i, at materialerne fra Fri for Mobberi er relevante for deres praksis – med yderligere 21 pct., der har svaret 'delvist enig'.

"Jeg synes, det giver mening for os. For det første synes jeg, det er rigtig velovervejet. Og personligt kan jeg i hvert fald se, at det giver mening. Jeg har også mobning med i bagagen fra min egen barndom, så jeg ser utrolig meget værdi i det her. Jeg vil så gerne give børnene de bedst mulige kompetencer til, hvordan man er omsorgsfuld over for hinanden og hvordan man passer på hinanden". (Pædagog, dagtilbud)

Figur 2:3: Respondenternes (medarbejdere og ledere) vurdering af materialernes relevans og faglige niveau (n: 234)

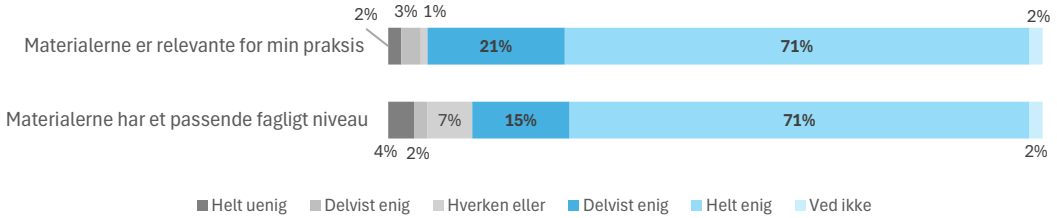

"Materialet er rigtig, rigtig vigtigt for os og for børnenes udvikling af identitet og selvforståelse. Det handler også om den måde, de kommer til at kunne agere i livet på - også senere. Det er utroligt vigtigt, at vi understøtter, at alle er glade og trygge i børnegruppen. Så det er meget relevant for os. Det er derfor, vi bruger det. Alle skal føle sig føle værdsat og godt tilpas". (Leder, dagtilbud)

Som tidligere anført har det dog været vanskeligt for respondenterne at adskille de voksen- og børnerettede materialer, hvilket særligt kommer til udtryk i spørgeskemaets kvalitative svarkategorier og i de gennemførte interviews. Dette kan muligvis give en mindre bias i svarerne ovenfor.

I gråzonen mellem det voksen- og børnerettede materiale peger flere respondenter på, at der kan være behov for at styrke vejledninger og inspirationsmateriale til aktiviteter med såvel de yngste som de ældste børnegrupper, så disse i højere grad matcher de rammer, der arbejdes indenfor.

RAMMER OG VILKÅR FOR BRUG AF MATERIALET

Forskellig organisering og prioritering af Fri for Mobberi
Som det er fremhævet i en evaluering af Fri for Mobberis kursusaktiviteter[1], viser denne evaluering også, at daginstitutioner og skoler organiserer indsatsen på forskellig vis. Nogle institutioner og skoler prioriterer at få Fri for Mobberi ud i hele organisationen – bl.a. ved at tilbyde kurser til hovedparten af personalet samt ved at sikre udbredelse og implementering bredt i organisationen. Andre steder er det enkelte medarbejdere, der arbejder med Fri for Mobberi. I disse tilfælde er det ofte den personlige interesse og engagement, der fastholder Fri for Mobberi.

Spørgeskemaundersøgelsen viser bl.a., at 23 pct. svarer, at de er 'helt uenige' i, at alle på deres arbejdsplads anvender Fri for Mobberi.

Figur 2:4: Respondenternes (medarbejdere og ledere) svar på om alle anvender materialerne på deres arbejdsplads (n: 234)

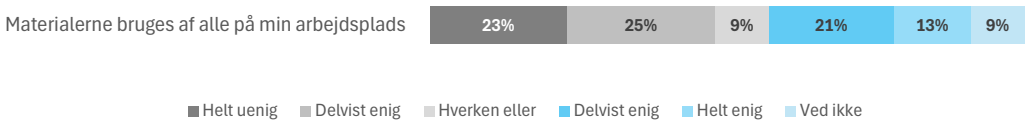

Mange steder er Fri for Mobberi organiseret via en tovholderfunktion, dvs. en person, som er ansvarlig for at introducere kollegaer og nyansatte til materialet, understøtte brugen af materialet og evt. fremskaffe nyt materiale. Flere interviewpersoner påpeger, at tovholderfunktionen ofte er båret af en medarbejder, der brænder for at arbejde med børnefællesskaber.

"Det er mig, der er ansvarlig for det sammen med ledelsen. Jeg har brug for at have nogle med, som har lidt flere stjerner på skulderen. Det er selvfølgelig med ledelsen tæt på, og så er det med de medarbejdere, der har været af sted på kursus, som også er i gang med at have ejerskab til materialet". (Lærer, indskoling)

Flere interviewpersoner fremhæver dog, at det er skrøbeligt med en tovholderfunktion, idet brugen af materialet ophører, hvis tovholderen forsvinder. Det gælder også, hvis ansvaret primært er forankret hos lederen.

"Sidste år havde jeg en sygemelding på tre måneder. De forsøgte at køre Fri for Mobberi videre, men da jeg kom tilbage, var det hele faldet til jorden. Det var fordi personalet slet ikke var forberedt på at skulle arbejdere videre med materialet". (Leder, dagtilbud)

Ledelsesopbakning er en fordel
Det er vigtigt med ledelsesmæssig opbakning, hvis en indsats som Fri for Mobberi skal forankres i praksis. Der ses eksempelvis en tydelig sammenhæng mellem lederens understøttelse og medarbejdernes anvendelse af materialerne målrettet forældrene.

77 pct. af medarbejderne svarer i den sammenhæng, at de er 'helt' eller 'delvist' enige i, at deres leder bakker op om, at de bruger materialerne målrettet fagpersoner. Tilsvarende svarer 91 pct. af lederne, at de anser det som vigtigt for arbejdet med Fri for Mobberi, at deres medarbejdere arbejder med det voksenrettede materiale.

"Jamen altså, jeg har en leder, der bakker 110% op. Hvis der er noget, jeg vil afsted til, så kommer jeg det. Altså hvis jeg kommer med nogle idéer og noget, hvor der kommer nogle nye indspark også. Altså da hun meget lydhør". (Pædagog, dagtilbud)

[1] VIA University College (2025): Fri for Mobberi; Evaluering af kurser og implementering

RAMMER OG VILKÅR FOR BRUG AF MATERIALET

Hvordan lederne konkret bakker op om arbejdet med materialet målrettet fagpersoner, er dog meget forskellig, og knytter an til den føromtalte forskel i organiseringen af Fri for Mobberi overordnet set. I nogle tilfælde går lederen foran som bannerfører og baner vejen for brugen af materialet, mens han/hun i andre sammenhænge støtter op om indsatsen på afstand fx via en ansvarlig tovholder i medarbejdergruppen.

"Men altså, jeg taler jo materialet op. Og kommer med forslag til, hvordan de kan bruge det. Så siger jeg; husk nu, der også er Fri for Mobberi, og det kunne være passende lige til den gruppe her tænker jeg". (Leder, dagtilbud)

"Jeg har selv prøvet det og brugt det rigtig meget, da jeg selv var pædagog. Så jeg har en masse erfaring, som jeg selvfølgelig også giver videre. Og jeg siger altid; "jeg ved, det virker". (Leder, dagtilbud)

Der er dog også medarbejdere, som i begrænset omfang oplever, at deres leder skaber rammerne for at arbejde med materialet. Således er der 40 pct., der svarer, at de er 'helt' eller 'delvist' uenige i, at deres leder skaber rammerne for, at de kan arbejde med materialerne (fx ved prioritering af tid, drøftelse på personalemøde m.v.), mens 47 pct. er 'helt' eller 'delvist' uenige i, at deres leder følger op på, hvordan materialerne anvendes.

Medarbejdernes svar understøttes delvist af ledernes egne svar på tilsvarende spørgsmål, hvilket indikerer, at der kan være tale om en bevidst ledelsesmæssig prioritering og uddelegering af ansvaret for indsatsen.

MATERIALET MÅLRETTET FORÆLDRE

Moderat anvendelse af materialet målrettet forældre
Under halvdelen (44 pct.) af de adspurgte i spørgeskemaundersøgelsen anvender materialet til forældrene. Samme mønster gør sig gældende i de kvalitative interviews, hvor flere nævner, at de ikke gør brug af forældrematerialet. Forklaringerne er fra flere, at materialet rettet mod børn og fagpersoner er tilstrækkeligt, eller at de ikke er kommet til forældrematerialet endnu, men at de har ambitioner herom.

I grafen til højre fremgår det, at plakaterne (58 pct.), forældrebrevet (53 pct.) og dilemmakort (53 pct.) er de materialet målrettet forældre, som anvendes mest. Derefter følger syv tips til forældre (48 pct.), materiale til forældreoplæg (43 pct) og samtaletavler (33 pct.).

I forhold til plakaterne nævner interviewpersonerne, at de er særlig anvendelige, fordi de kan hænges op på stuerne/i klasseværelset og dermed bruges som afsæt for dialog, ligesom de kan printes ud og gives forældrene med hjem. På den måde er plakaterne noget materiale, der er nemt og konkret at anvende.

"Vi har utrolig meget fokus på at tale med forældrene om Fri for Mobberi, og vi informerer dem løbende. Vi sender fx de fire kerneværdier med ud i nyhedsbrevet, og vi sørger for en gang i mellem at printe værdierne ud, så vi kan hænge dem op på stuen og tale med forældrene om dem". (Pædagog, dagtilbud)

"Vi har også brugt forældrefolder med Børnestafetten[2], fordi vi har haft børnestafetten flere gange, og den har vi både sendt ud på aula, og vi har også printet den ud og haft den hængende". (Pædagog, dagtilbud)

Figur 2:5: Andel respondenter (medarbejdere og ledere) der anvender de enkelte materialer målrettet forældre (n: 97)

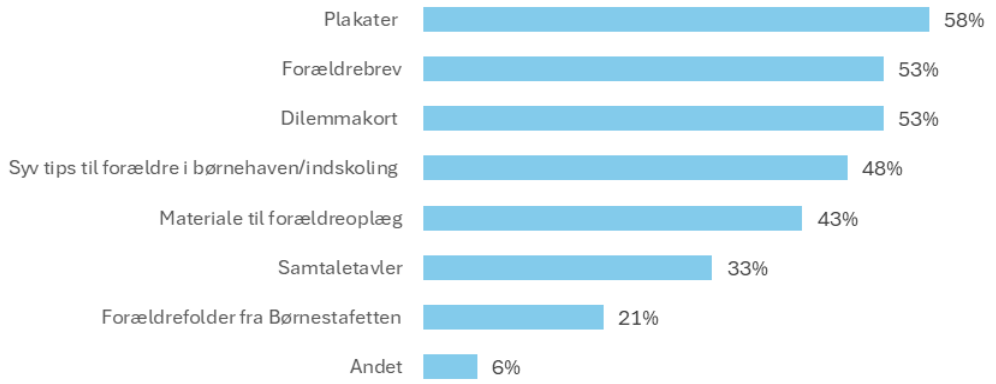

I kategorien 'Andet' under 'Hvilke af materialerne målrettet forældre har du anvendt" angiver flere respondenter Bamseven. Her fremhæves det, at selvom Bamseven er tiltænkt som en børneaktivitet/et børnemateriale, kan Bamseven komme med hjem på besøg eller deltage i forældremøder og på den måde også udgøre et materiale, der kan gøre forældrene opmærksomme på, hvordan man støtter børn i at være gode venner.

På næste slide præsenteres en praksisfortælling om brugen af flere af de forældrerelaterede materialer.

[2] Børnestafetten er et løb, hvor børnene løber sammen i grupper – hvor ingen er i mål, før alle er i mål, og hvor alle vinder.

MATERIALE MÅLRETTET FORÆLDRE

Praksisfortælling – Brug af de forældrerelaterede materialer

Vi (personalet på stuen) ville gerne inddrage forældrene i det materiale, som vi arbejder med fra Fri for Mobberi. Vi startede med at slå op i faghæftet for at blive skarpere på, hvilket materiale, som vi havde ved hænderne, og vi gik på jagt i kufferten (vi har én til hver stue) for inspiration. I kufferten fandt vi både dilemmakortene og plakater. Plakaterne hængte vi op i døren ind til børnehaven og vi sendte dem ud på AULA. Dilemmakortere kiggede vi igennem, og udvalgte de mest relevante, som vi tog med til et forestående forældremøde. Dilemmakortere så vi som et spændende og anderledes redskab for at få forældrene på banen, og som en god måde at introducere Fri for Mobberi konceptet for dem. Plakaterne var et fedt visuelt informationsredskab, som med de mange farver og en glad bamseven, fungerede som et godt blikfang. Der var også en overskuelig mængde information på plakaterne til at forældrene kunne nå at læse det, mens de afleverede/hentede deres børn.

I faghæftet fandt vi blandt andet de syv tips til forældre i børnehaven. Dem kopierede vi et eksemplar af til hvert barn, som forældrene kunne tage med hjem. Dette i håb om at skabe en endnu bedre rød tråd mellem hjem og dagtilbud i forhold til vores arbejde med Fri for Mobberi, samt give inspiration til snak derhjemme og med hinanden forældre imellem.

På hjemmesiden søgte vi også efter yderligere materiale og stødte på ”Hvorfor opstår mobning?”-linket til den korte video på YouTube med samme navn. Efter at have set den, valgte vi at sende linket med ud i invitationen til forældremødet, så forældrene her kunne få endnu et indblik i, hvorfor vi arbejder med Fri for Mobberi og tydeliggøre baggrunden for mobning. Dette for at tilbyde indblik i materialet på en anden platform end på skrift (med plakaten, nyhedsbrevet og de syv tips til forældre). Vi fandt også ”Orientering til forældre om Fri for Mobberi”, som vi brugte som udgangspunkt til at introducere forældrene omkring Fri for Mobberi på vores forældremøde. Det var fedt, at der lå et eksisterende PowerPoint og relevant information, som man som pædagogisk personale kunne plukke/rette til, så det passede til vores behov, uden at man behøvede at skulle søge og sammenskrive alle informationerne selv. Hvilket man ville have haft svært ved at finde tid til.

Vi oplevede på forældrene, at der blev taget godt imod materialet og at de brugte det i tiden efter forældremødet. Der blev lavet lidt flere legeaftaler på kryds og tværs, og snakken i garderoberne havde en anderledes, mere anerkendende tone. Efter noget tid kunne vi dog se, at forældrene faldt tilbage i de gamle rytmer, som gør, at vi er opmærksomme på, at materialet skal tilbydes til forældrene flere gange, eller løbende, for at hjælpe til at opretholde opmærksomheden på materialerne/værdierne.

Pædagog, dagtilbud

MATERIALET MÅLRETTET FORÆLDRE

Dilemmakort og samtaletavler
Flere af interviewpersonerne har anvendt dilemmakort og samtaletavler rettet mod forældre, og oplevelserne er generelt gode. Flere interviewpersoner fremhæver således, at dilemmakort og samtaletavler er både anvendelige og udbytterige, idet de bidrager med at sætte fokus på aktuelle problemstillinger samtidig med, at medarbejderne kan fremlægge dilemmaerne og samtaleemnerne med en vis armslængde (jf. det er ikke pædagogerne eller lærerne selv, der stiller de kritiske spørgsmål).

Størstedelen af interviewpersonerne oplever også, at forældrene reagerer positivt på dilemmakort og samtaletavler og gerne vil drøfte problemstillingerne. I enkelte tilfælde oplever medarbejderne dog også, at forældrene enten har svært ved eller er meget tilbageholdende med at drøfte de konkrete emner.

"Vi har brugt dilemmakort nogle gange til forældremøder, for ligesom at få forældrene lidt på banen og for, at de også kommer til at lære hinanden lidt at kende. Og det synes jeg, vi har haft ret stor succes med. Sådan sammen med forældrene efterfølgende, hvor de føler sig lidt mere sikre, fordi de har haft mulighed for at tale om det tidligere". (Pædagog, dagtilbud)

"Der er lidt forskel på forældrene. Der er nogle, der gladeligt tager imod nogle udfordringer, hvor de skal selv skal på banen, og så er der andre, hvor man godt kan mærke, at de bare havde håbet, de skulle sidde og lytte. Jeg synes, vi har lidt for mange forældre, der helst gerne vil sidde og lytte". (Pædagog, dagtilbud)

Praksisfortælling – Samtaletavle til forældremøde

Fri for Mobberi er en stor del af vores hverdag sammen med børnene. Men en dag kom vi i personalegruppen til at tænke på, hvor meget forældrene kender til materialet og hele konceptet med Fri for Mobberi. Vi havde et forældremøde i sigte, og der skulle forældrene selvfølgelig præsenteres for Fri for Mobberi.

Jeg havde oplægget omkring emnet. Jeg startede med at fortælle om Fri for Mobberi og de resultater, der er blevet påvist ved brugen af Fri for Mobberi. Jeg havde taget hele kufferten med og gennemgik de forskellige elementer, selvfølgelig en lidt hurtig gennemgang. Bamseven var selvfølgelig også med, og jeg fortalte lidt om, hvordan vi bruger ham til vores samlinger, på vores gåture og i sammenhæng med børnene.

Til sidst havde jeg taget en samtaletavle med og præsenterede den for forældrene, som jeg plejer at gøre overfor børnene. Tavlen var den som handler om at være en god rollemodel, hvor moren står med en telefon og udviser vrede, hvor datteren kigger op på hende. Jeg spurgte: Hvad ser I på dette billede? Der blev helt stille og ingen sagde noget. Jeg stod stille og roligt og blev ved med at vise den rundt. Til sidst var der et par forældre, der meldte ind, men ikke med noget i dybden. Én forælder sagde: Der er en blå sofa. En anden sagde: Der er tre mennesker. Ingen kom rigtig på banen. Jeg gav dem så forskellige forslag til, hvordan man kunne gå i dybden med tavlen, og hvordan vi gør sammen med børnene.

Pædagog, dagtilbud

MATERIALE MÅLRETTET FORÆLDRE

Praksisfortælling - Dilemmakort

Vi havde en gruppe børn i alderen 5-6 år (kommende skolebørn), hvor ca. tre af drengene havde sociale- og følelsesmæssige udfordringer. De havde svært ved at komme ind i legegrupper på en hensigtsmæssig måde, hvorfor de andre børn syntes, de drillede og slog hele tiden. Flere af de andre børns forældre begyndte at blive irriterede på de tre drenge, og de klagede til ledelsen over de konflikter, de tre drenge skabte i hele gruppen.

Pædagogerne og ledelsen besluttede at indkalde hele stuens forældre til et møde, hvor dagsordenen lød på " Hvordan øger vi trivslen på stuen for alle børn?" Vi besluttede at bruge kufferten "Fri for Mobberi" på mødet med alle forældrene. Vi fandt dilemmakortene frem i kufferten og udvalgte tre forskellige kort, som vi ville bruge i løbet af aftenen. Samtidigt fortalte vi forældrene, hvordan vi brugte materialerne i kufferten sammen med børnene i hverdagen.

Fremmødet var kæmpestort, hvilket viste os, at der var forældre, som gerne ville være med til at løse problemet blandt børnene. Vi startede med en kort indflyvning til mødet, hvor vi fortalte om formålet med at indkalde til møde og hvad problemet med børnegruppen var. Indholdet på mødet blev fremlagt: tre grupper med tre dilemmakort i samtale med hinanden i ca. 45 min. Herefter plenum, hvor forældrene fortæller om deres samtaler i gruppen. Hvilke løsningsforslag er brugbare for gruppen i fremtiden? Ledelsen tog referat af mødet for at kunne sende det ud til alle forældre på stuen.

Forældrene var meget ærlige i deres udmeldinger både de berørte forældre (dem med de tre udfordrede drenge) samt de forældre, som var irriterede på drengene. Der kom en fælles forståelse, både af pædagogernes handlemåder med alle børnene, samt børnenes udfordringer med hinanden. Bl.a. talte vi om at tage alle børn med hjem på skift til legeaftaler, at kunne se børneperspektivet i hele gruppen, tale respektfuldt om alle børn og deres forældre, at forældrene spørger hinanden om, de har brug for hjælp i garderoben eller andre steder.

Dilemmakortene og ideen bag "Fri for Mobberi" var en kæmpe hjælp til at få arrangeret et møde med forældrene og få givet mødet et konstruktivt og brugbart indhold til mødet med de materialer, der ligger i kufferten. Herfra kunne alle på stuen se hinanden i øjnene og komme videre med stuens trivsel.

Leder, dagtilbud

MATERIALET MÅLRETTET FORÆLDRE

Praksisfortælling – 7 tips til forældre

Jeg er rigtig glad for at bruge plakaten med de 7 tips til forældre. Plakaten er kort, præcis og den er godt beskrevet, selvom den ikke er for lang. Jeg oplever, at den er god at bruge sammen med forældrene – dels fordi den er let at forstå, dels fordi den er overskuelig.

Jeg har mange gange printet plakaten ud og hængt den i hvert barns rum, så forældrene kan få den med hjem i papirform. Jeg kan grundlæggende godt lide tanken om, at forældrene kan tage papiret med hjem og hænge det på køleskabet.

Jeg oplever, at planchen er med til at styrke vores samarbejde med forældrene. Den er med til at skabe et fælles sprog og en fælles ramme for, hvordan vi faktisk samarbejder og hvordan vi ønsker at være overfor børnene.

Vi har planchen med på forældremøder, hvor vi løbende vender tilbage til indholdet og budskaberne. Ligeledes deler vi plakaten ud til nye forældre. Vi oplever, at det giver meget værdi løbende at arbejde med og snakke om plakaten. På den måde er plakaten med til at understøtte vores samarbejde med forældrene.

Pædagog, dagtilbud

UDBYTTE AF MATERIALERNE

Fri for Mobberi understøtter et fælles sprog og en faglig dialog
Ifølge den indsamlede data bidrager materialet rettet mod fagpersoner i Fri for Mobberi i høj grad til at understøtte et fælles sprog blandt det pædagogiske personale.

"Jeg synes, materialet understøtter et fælles sprog og en fælles viden, som vi ligesom alle sammen har. Vi er jo uddannet på forskellige tidspunkter, vi har forskellige antal år i praksis, vi arbejder med forskellige aldersgrupper og sådan. Men Fri for Mobberi giver os en fælles grundlinje, hvor vi ligesom alle sammen har den samme viden og trækker på den samme erfaring og trækker på de samme begreber. Så på den måde understøtter det et fælles sprog". (Pædagog, dagtilbud)

"Jamen vi kommer til at tale sproget og tænke meget mere over, hvordan vi er overfor hinanden. Og for mig gælder det sådan set også mine venner eller min familie eller mine egne børn". (Pædagog, dagtilbud)

"Vi får på en eller anden måde – jeg vil ikke kalde det en holdning – men det er som om, at vi taler samme sprog. Vi går ligesom i det samme spor mod noget, som vi gerne vil gå hen i mod". (Leder, dagtilbud)

Foruden at understøtte et fælles sprog, kvalificerer og styrker materialet den faglige dialog. Det skyldes bl.a., at materialet indeholder faglig viden og retningslinjer, men også, at materialet skaber rammer for og anledninger til at tale om forskellige emner relateret til børnefællesskaber.

"Der er jo meget faglig viden at hente i materialet. Det gode er, når man står i en situation eller man skal håndtere noget svært, altså så har vi noget fagligt, som vi kan hænge det op på. På den måde bidrager det med at kvalificere den dialog, vi har. Jeg kan rigtig godt lide, at det er så forholdsvis let tilgængeligt samtidig med, at det er evidensbaseret. Det gør noget for, at man kan have en faglig kvalificeret debat uden at sætte nogle af og uden at det skal være så vanskeligt". (Leder, dagtilbud)

"Jeg synes, det [tolerance] er et svært ord. Også for en voksen at forstå. For der kan ligge så meget bag det. Det er et meget bredt ord. Det er en kæmpe stor overskrift. Så den snak skulle vi også have i vores personalegruppe: hvad står det ord for, og hvad er vores definition af det ord, når vi bruger det i vores hverdag?". (Pædagog, dagtilbud)

Samtidig peger flere interviewpersoner på, at særligt materialet målrettet fagpersoner kan gøre det nemmere at åbne op for svære samtaler.

"Jeg vil også sige, at nogle gange er det nemmere at bruge sådan et dilemmakort frem for, at vi står og siger "jamen vi har haft den her oplevelse", så er det ligesom et fælles tredje. Noget der kommer udefra". (Pædagog, dagtilbud)

"Altså det her materiale er jo gennemarbejdet og det står på solid viden. Det gør jo, at det er nemmere at formidle og bruge sammen med forældrene. Det er jo ikke noget, som vi lige har fået en fiks idé om". (Lærer, indskoling)

UDBYTTE AF MATERIALERNE

Materialerne bidrager til at skabe trygge børnefællesskaber

I spørgeskemaundersøgelsen angiver hele 90 pct. af respondenterne, at de er 'helt' eller 'delvist' enige i, at materialerne gør dem i stand til at arbejde med trygge børnefællesskaber. Samme oplevelse findes hos interviewpersonerne, hvor samtlige nævner, at Fri for Mobberi-materialet har en positiv betydning for børnenes fællesskaber i både dagtilbud og skole.

"Materialerne har jo fokus på det her med venskaber og fællesskaber. Og vi er jo flokdyr. Vi trives ikke alene. Vi skal helst gerne være i et fællesskab, og der synes jeg bare, at det her materiale bidrager til at skabe nogle gode fællesskaber. Det har så meget betydning på en positiv måde". (Pædagog, dagtilbud)

Ovenstående resultat kan dog ikke alene tilskrives materialerne målrettet fagpersoner. Som fremhævet tidligere i rapporten har flere respondenter vanskeligt ved alene at forholde sig til de voksenrettede materialer. Når data peger på, at materialerne gør de fagprofessionelle i stand til at arbejde med trygge børnefællesskaber, skal det således forstås som materialer i bred forstand, dvs. både materialer til børn, forældre og fagprofessionelle.

Fri for Mobberi er integreret i hverdagen

I de tilfælde, hvor Fri for Mobberi bliver implementeret bredt i organisationerne, og hvor Fri for Mobberi har været anvendt over en længere periode, bliver Fri for Mobberi en integreret del af den pædagogiske praksis. Det kan derfor også i nogle sammenhænge være svært for respondenterne at adskille aktiviteter og tilgange fra Fri for Mobberi fra den grundlæggende praksis i dagtilbuddet/skolen.

"Fri for Mobberi er bare blevet en del af vores hverdag og vores hverdagssprog i hele huset. Vi har snakket om det så meget, så det er blevet sådan en integreret ting i vores praksis. Det er vores sprog, når vi snakker til og om hinanden". (Pædagog, dagtilbud)

"Fri for Mobberi lever som en del af vores hverdag. Så for mig er det ikke noget, jeg sådan tager frem én gang om ugen. Jeg har faktisk haft meget fokus på, at det ikke kun skal være der én dag om ugen. Det er noget, der skal florere i hele huset. Hver eneste dag hele tiden". (Pædagog, dagtilbud)

INPUT TIL VIDEREUDVIKLING AF MATERIALER

Halvdelen ønsker mere materiale
I spørgeskemaundersøgelsen angiver 56 pct., at de gerne vil have flere materialer målrettet fagpersoner. Samme mønster ses i de kvalitative interviews, hvor ca. halvdelen af interviewpersonerne ønsker yderligere materiale. Til sammen peger de to datakilder på nedenstående konkrete ønsker:

- Fornyelse af eller flere samtaletavler
- Fornyelse af eller flere dilemmakort til drøftelse blandt det pædagogiske personale
- Video med instruktion til brug af materialer
- Vejledning og inspiration til brug af materialerne
- Flere forløb og materialer om de enkelte kernebegreber/værdier
- Flere materialer om konflikthåndtering og udvikling af tolerance
- Pixie-udgave af faghæftet til medhjælpere eller assistenter i dagtilbud
- Faktakort til brug ift. forældresamarbejdet på personalemøder
- Videomateriale til forældre omkring Fri for Mobberi.
- Materiale til at styrke tovholderfunktionen

Som det fremgår ovenfor, er der et generelt ønske om flere materialer, men ikke nødvendigvis nye formater. Dette skal ses som udtryk for, at de fagprofessionelle har anvendt mange af de eksisterende materialer og trænger til at arbejde med nogle nye temaer eller problematikker. En enkelt interviewperson har et specifikt ønske om, at der udvikles materiale til at styrke det pædagogiske personale i at understøtte leg hos børn. Hun udtaler:

"Mit personale er frygtelig optaget af, hvordan voksne kan understøtte leg, fordi de har så mange børn, der mangler legestrategier. Så jeg tænker, at det ville være relevant med noget materiale, der understøtter, at man som fagprofessionel kan understøtte grupper af børn i simpelthen at lære og lege sammen. Altså de har brug for at lære at lege sammen. Der er rigtig mange børn i dag, der ikke kan det. Det kunne være noget materiale, der kan inspirere personalet til nogle lege. Det kunne også være at beskrive noget teori og blive inspireret til nogle lege, som man kunne gå i gang med og forklare, hvad man som voksen kan gå ind og gøre". (Leder, dagtilbud)

De interviewpersoner, som ikke udtrykker et ønske om flere materialer oplever grundlæggende, at det eksisterende materiale er dækkende i forhold til deres behov. Samtidig nævner flere også, at de ikke har et tilstrækkeligt overblik over de eksisterende materialer til at kunne komme med input til nye.

"Altså jeg synes, materialet rammer rigtig godt. Der er det, jeg har brug for. Nogle gange går jeg jo lidt på jagt, og jeg synes tit og ofte, at jeg finder det, jeg har brug for". (Pædagog, dagtilbud)

Dog peger flere interviewpersoner på, at inden der bliver udviklet flere nye materialer, bør strukturen på hjemmesiden genbesøges, så det bliver lettere for brugerne at danne sig et overblik over de eksisterende materialer. Fx nævner flere, at det ville være rart med en særskilt kategori til forældrematerialet.

OPSAMLING

#1: Materialerne målrettet fagpersoner bliver anvendt, men de står generelt i skyggen af materialerne målrettet børn. På tværs af datamaterialet har respondenter og interviewpersoner haft vanskeligt ved at adskille materialerne fra hinanden. Dette kan bl.a. hænge sammen med, at det pædagogiske personale generelt er mere motiverede for at bruge materialet rettet mod børn, ligesom der både i skole og dagtilbud allerede eksisterer rammer og redskaber til at drøfte tematikkerne i Fri for Mobberi i personale-gruppen. Behovet for understøttende materiale er derfor ikke så stort.

#2: Alle materialerne bliver anvendt, men det er Faghæftet for Fri for Mobberi samt samtaletavler, der bruges mest. Det hænger ifølge interviewpersonerne sammen med, at Faghæftet bidrager med konkret viden, teori og inspiration, mens samtaletavlerne giver mulighed for på en nem måde at drøfte relevante konkrete problemstillinger.

#3: Materialerne kan bruges af alle personalegrupper, men det er typisk pædagoger, der er tovholdere eller ansvarlige. Der er generelt enighed om, at materialerne er lettilgængelige, forståelige og nemme at anvende i praksis. Dog fremhæver enkelte, at det ville være værdifuldt med et faghæfte, der er mindre fagtungt, idet en sådan "pixie"-udgave vil være nyttig for medhjælpere, vikarer eller nyansatte.

#4: Der er generelt stor variation i, hvordan daginstitutioner og skoler har valgt at organisere Fri for Mobberi på. I størstedelen af tilfældene er der en lokal ildsjæl/tovholder, der sørger for at holde materialet i live, herunder opsøger og afprøver nye materialer samt informerer og inspirerer kollegaer til at bruge materialerne. Andre steder er Fri for Mobberi mere bredt ud i organisationen – dette vil typisk være på de skoler eller daginstitutioner, hvor flere i personalegruppen har været på kursus.

#5: Materialerne bliver i overvejende grad brugt individuelt og på eget initiativ, og således kun i mindre grad på personalemøder eller kollegaerne imellem. Respondenterne beskriver i øvrigt, at Fri for Mobberi med tiden bliver en del af deres almene praksis, hvorfor de i mindre grad har brug for det konkrete materiale til inspiration og understøttelse. Tilsvarende er der en tilbøjelighed til, at medarbejdere med høj anciennitet i mindre grad anvender materialet præcist, som det er designet.

#6: Kun halvdelen af de adspurgte respondenter bruger materialet målrettet forældre. De forældrematerialer, der anvendes mest, er hhv. plakater, forældrebrev og dilemmakort. Den generelle oplevelse er, at materialerne er relevante og anvendelige og bidrager til et godt samarbejde med forældrene. Særligt fremhæves det, at samtaletavler og dilemmakort er brugbare i forhold til at drøfte nogle problematikker, som ellers kan være svære at tage med forældrekredsen.

#7: Der er generelt et ønske om flere materialer, men ikke nødvendigvis nye formater. Respondenterne udtrykker en stor tilfredshed med de materialer/formater, som eksisterer for nuværende, men de vil gerne arbejde videre med nye tematikker og problemstillinger, derfor ønsker de nye materialer. Samtidig fremhæves det, at det generelt er svært at få et overblik over eksisterende materialer, hvorfor det ville være værdifuldt at optimere hjemmesiden, herunder søgefunktionen og kategorierne, så det er nemmere at få et overblik over de eksisterende materialer målrettet de forskellige målgrupper.

BILAG

Bilag 1: BØRN UDENFOR FÆLLESSKABET

Bilag 2: UDTRÆK FRA SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

BILAG 1: BØRN UDEN FOR FÆLLESSKABET

Handler om graden af 'udenfor-skab'
Under de gennemførte interviews er informanterne spurgt ind til, hvad de gør med børn, som allerede står uden for fællesskabet samt hvilke metoder eller teorier, de finder relevante og anvendelige. Enkelte interviewpersoner henviser til Susan Hart og hendes Sunshine Circle, som er en metode, hvor det pædagogiske personale arbejder med følelsesmæssigt sårbare børn og stimulerer deres grundlæggende samspilskompetencer i børnegrupper.

Derudover nævner enkelte informanter, at de ikke bruger hverken konkrete metoder eller teori, men derimod er blevet opmærksomme på, hvordan de taler til og med børnene, samt hvordan de kan spille de udsatte børn gode.

"Vi bruger meget det med at rette fokus mod ressourcerne hos det barn, der er uden for fællesskabet. Vi sætter ikke noget i gang, hvor vi ved, at det her barn vil falde igennem. Vi gør det modsatte. Hvis barnet er skidegod til at lægge puslespil, så sørger vi for at lægge puslespil. Eller hvis barnet er god til at klatre i træer, jamen så gør vi det. Vi forsøger ligesom at få fremhævet nogle styrker hos det barn, som er uden for fællesskabet. På den måde prøver vi at vise de andre børn, at ham her kan altså også være en del af fællesskabet". (Pædagog, dagtilbud)

"Altså vi har jo en kæmpe definitionsmagt som voksne. Det er meget den måde, vi taler om børnene på. Så når et barn er uden for fællesskabet, er vi meget opmærksomme på, hvordan vi taler til og om barnet. Det er vigtigt, at vi taler positivt om børnene. Det har vi rigtig meget opmærksomhed på" .(Leder, dagtilbud)

Andre informanter fremhæver, at Fri for Mobberi-materialet er tilstrækkeligt, som det er nu, idet materialet også kan bruges til børn, der er uden for fællesskabet.

"Ja altså, jeg synes jo ikke, der er behov for andet materiale, fordi vi netop har det her. Det er både forebyggende, men det er også noget du kan bruge, hvis der allerede er børn, der er sat udenfor. Vi har lige haft en pige, som var tilflytter og hun var automatisk udenfor. Hun kom ind i vores storgruppe, og fordi vi har brugt det her materiale, så vidste børnene godt, hvad det vil sige ikke at være en del af fællesskabet. Så de holder øje med hinanden og kan efterhånden se, hvis nogen er udenfor". (Pædagog, dagtilbud)

"Det er både forebyggende og nulevende. Og altså. Vi har ikke sådan nogen, der står uden for fællesskabet. Og hvis vi har, jamen så bruger jeg rigtig, rigtig meget den store bamseven i forhold til at lave noget skuespil med ham, så der ikke er nogen børn, der bliver udstillet på en eller anden måde. Men de egentlig godt kan se det. Hvad gør det egentlig ved én, hvis nu der er nogen, der lige kommer til at stå uden nogen at lege med eller et eller andet?". (Pædagog, dagtilbud)

Enkelte interviewpersoner fra indskolingen fremhæver, at hvis børn er uden for fællesskabet kræver det mere indgribende strategier, og her vurderes Fri for Mobberi ikke at være tilstrækkeligt. Interviewmaterialet peger således på, at Fri for Mobberi i nogen grad kan anvendes til de børn, der er udenfor fællesskabet. Men i de tilfælde, hvor børnene for alvor er udenfor fællesskabet, skal andre metoder og tilgange anvendes.

BILAG 2: SAMLET BESVARELSE AF SPØRGESKEMAET

1. HVOR ER DU ANSAT?

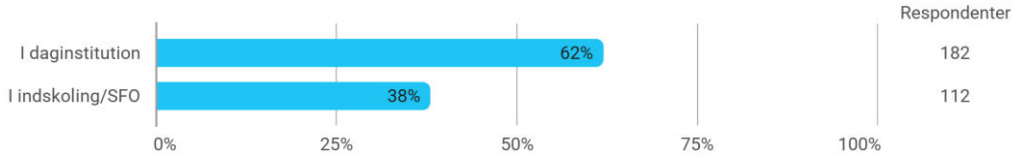

2. HVILKEN FUNKTION HAR DU (DAGINSTITUTION)?

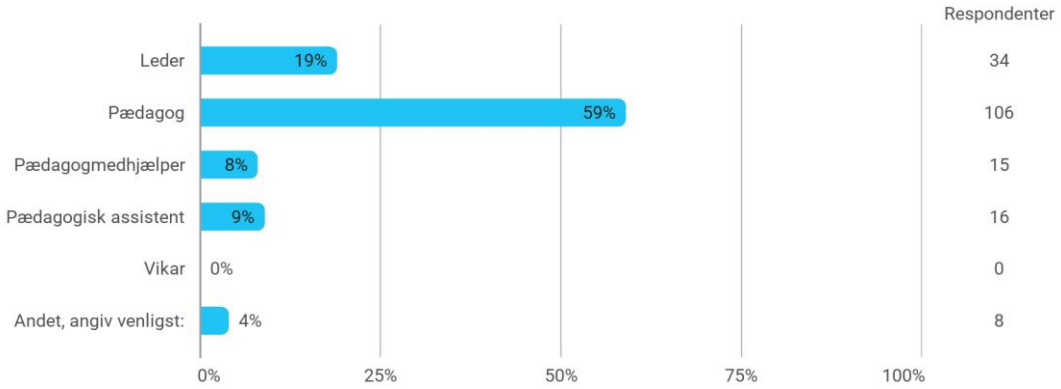

3. HVILKEN FUNKTION HAR DU? - ANDET, ANGIV VENLIGST (DAGTINSTITUTION):

- Ressourcepædagog
- Naturkonsulent på et naturcenter - kunne ikke vælge andet i første spørgsmål, så derfor har jeg fejlagtigt sat x ved daginstitution
- Logopæd
- Læser pædagog på merit
- Dagplejer
- Pædagog og ressource person
- Dagplejer

4. HVILKEN FUNKTION HAR DU (SKOLE)?

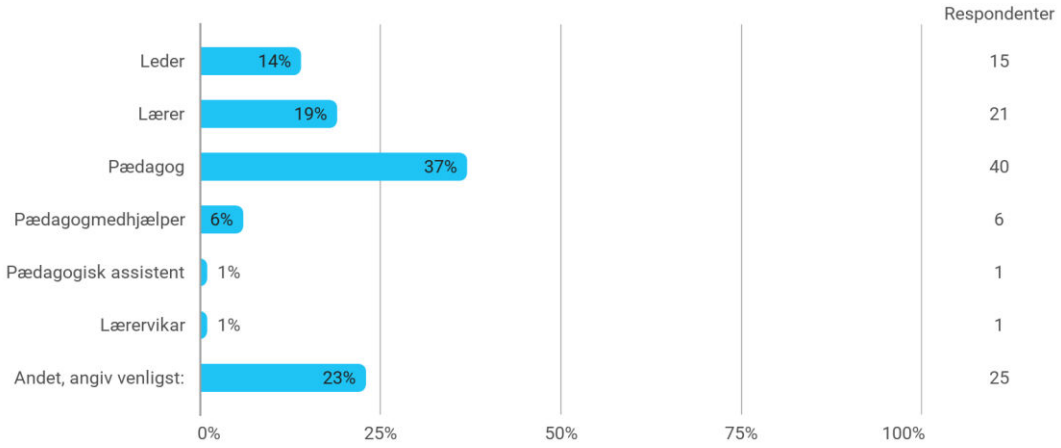

5. HVILKEN FUNKTION HAR DU? - ANDET, ANGIV VENLIGST (SKOLE):

- Børnehaveklasseleder
- Sekretær
- Aktvejleder og lærer
- Børnehaveklasseleder
- Børnehaveklasseleder
- Børnehaveklasseleder
- Børnehaveklasseleder
- Børnehaveklasseleder
- Børnehaveklasseleder
- Børnehaveklasseleder
- Børnehaveklasseleder
- Børnehaveklasseleder
- Pædagogisk vejleder
- Lkt-vejleder, co-teacher
- Børnehaveklasseleder
- Studerende
- Børnehaveklasse leder
- Børnehaveklasseleder
- Bhv klasseleder
- Selvstændig konsulent
- Akt og inklusionsvejleder
- Børnehaveklasseleder
- Børnehaveklasseleder
- Børnehaveklasseleder

6. HVOR MANGE ÅRS ERFARING HAR DU I DIN NUVÆRENDE JOBFUNKTION?

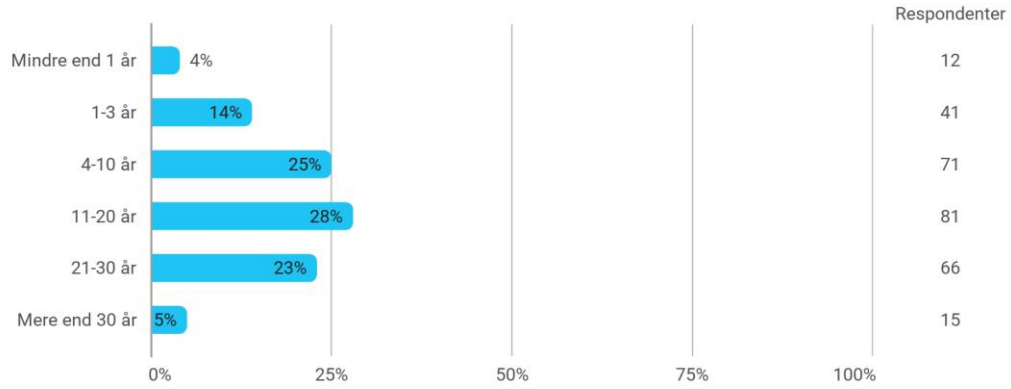

7. HVILKE AF MATERIALERNE MÅLRETTET FAGPERSONER I FRI FOR MOBBERI HAR DU ANVENDT? (VÆLG GERNE FLERE, MEDARBEJDER)

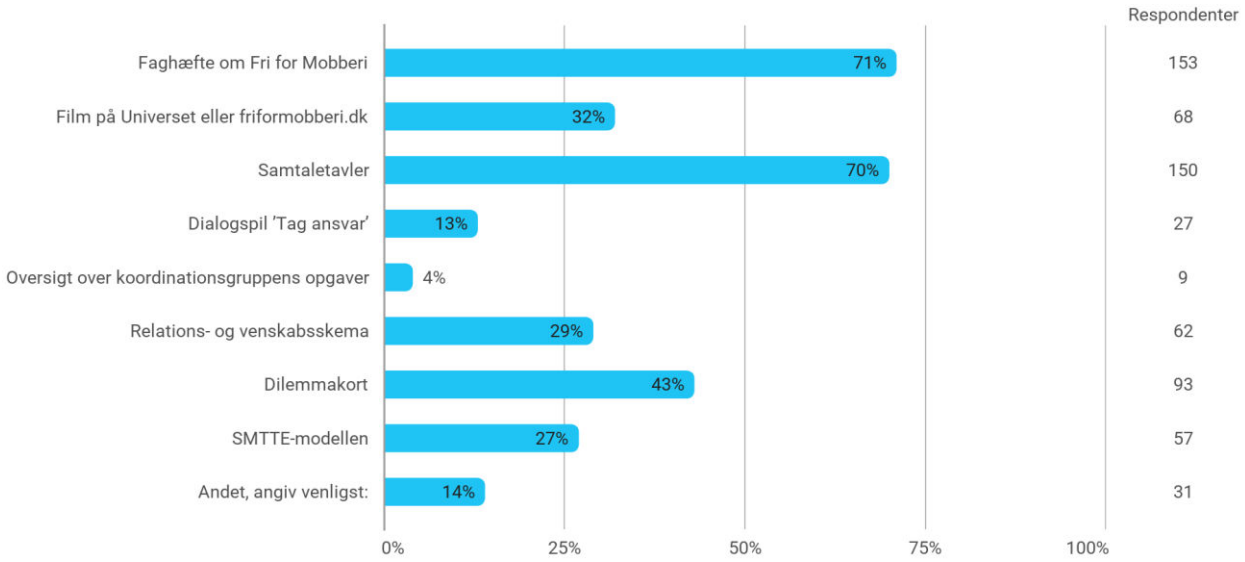

8. HVILKE AF MATERIALERNE MÅLRETTET FAGPERSONER I FRI FOR MOBBERI HAR DU ANVENDT? (VÆLG GERNE FLERE) - ANDET, ANGIV VENLIGST (MEDARBEJDER):

- Fri for Mobberi på Spotify
- Massage
- Bamseven, kaktus blomst
- Massagebog
- Massagehæftet
- Massage
- Bamsen som klassebamse -kommer med hjem
- Massagehistorier
- Ikke noget endnu, da jeg venter på min kollega, har været på kursus, så vi kan starte det op sammen.
- Tema forløb med frugter (de 4 kernebegreber)
- Spillene, hvor klassen skal vælge højre/venstre efter hvad de bedst kan lide og samarbejde.
- Ved ikke
- Aktivitetshæfte
- Massagehistorie
- Følelses plakat
- Massage og musikhæfterne
- Podcast - Fri for mobberi
- Massage
- Bamserne, Blomsten og kaktussen
- Massagehistorierne
- Lege fra fri for mobberi
- Massage historier
- Massagehistorier
- Massagehistorierne
- Eget materiale
- Ting fra hjemmesiden både faglig forløb og aktiviteter
- Hjemmeside med massage historier
- Vi bruger rigtig meget de kreative ting, skabeloner til jul, børnestafet mm, til at underbygge vores mere generelle snak om venskaber og hvordan vi omgås hinanden.
- Ingen
- Lege bogen

9. HVILKE AF NEDENSTÅENDE UDSAGN BESKRIVER BEDST DEN MÅDE, HVORPÅ DU ARBEJDER MED MATERIALERNE MÅLRETTET FAGPERSONER? (VÆLG DE UDSAGN, DER PASSER TIL DIG, MEDARBEJDER)

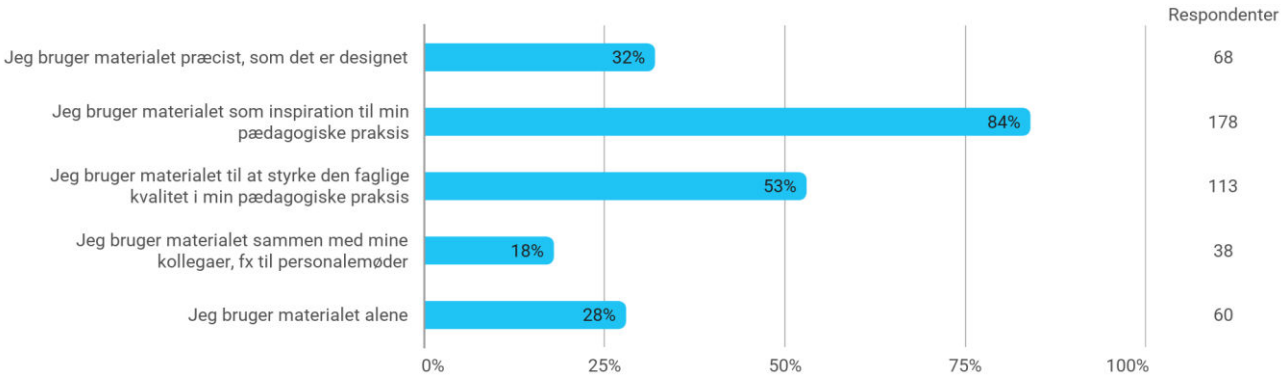

10. HVILKE AF MATERIALERNE MÅLRETTET FAGPERSONER I FRI FOR MOBBERI HAR DU/DINE MEDARBEJDERE ANVENDT? (VÆLG GERNE FLERE, LEDER)

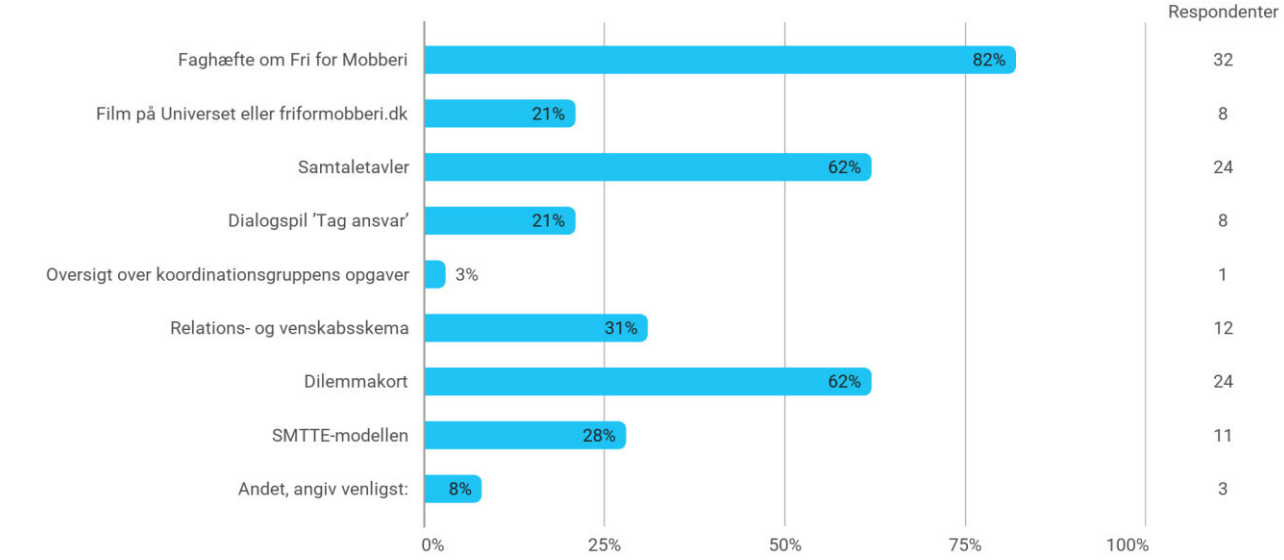

11. HVILKE AF MATERIALERNE MÅLRETTET FAGPERSONER I FRI FOR MOBBERI HAR DU/DINE MEDARBEJDERE ANVENDT? (VÆLG GERNE FLERE) - ANDET, ANGIV VENLIGST (LEDER):

- Vi får det ikke rigtig brugt
- Bamsemassage og bøger
- Spørgsmål kort på forældremøde

12. HVILKE AF NEDENSTÅENDE UDSAGN BESKRIVER BEDST DEN MÅDE, HVORPÅ DU/DINE MEDARBEJDERE ARBEJDER MED MATERIALERNE MÅLRETTET FAGPERSONER? (VÆLG DE UDSAGN, DER PASSER TIL DIG/DINE MEDARBEJDERE, LEDER)

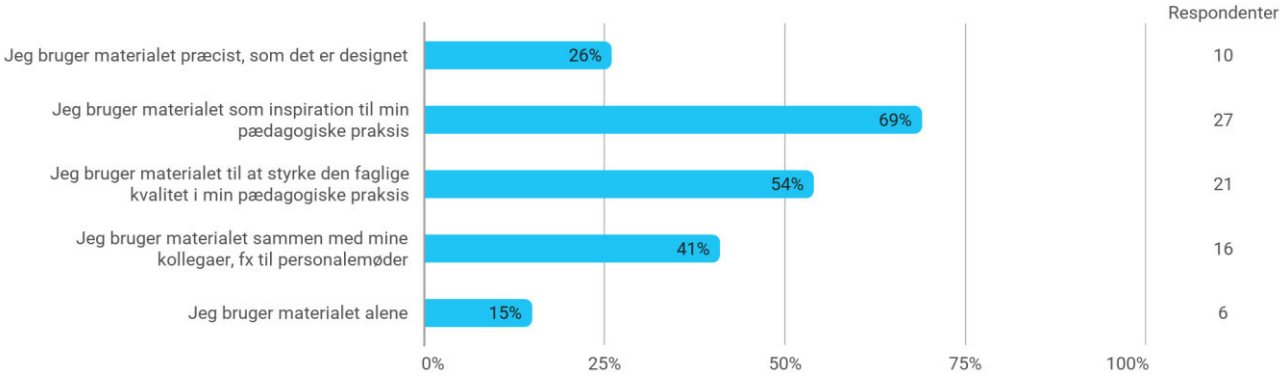

13. HVOR ENIG ELLER UENIG ER DU I FØLGENDE UDSAGN OM MATERIALERNE MÅLRETTET FAGPERSONER?

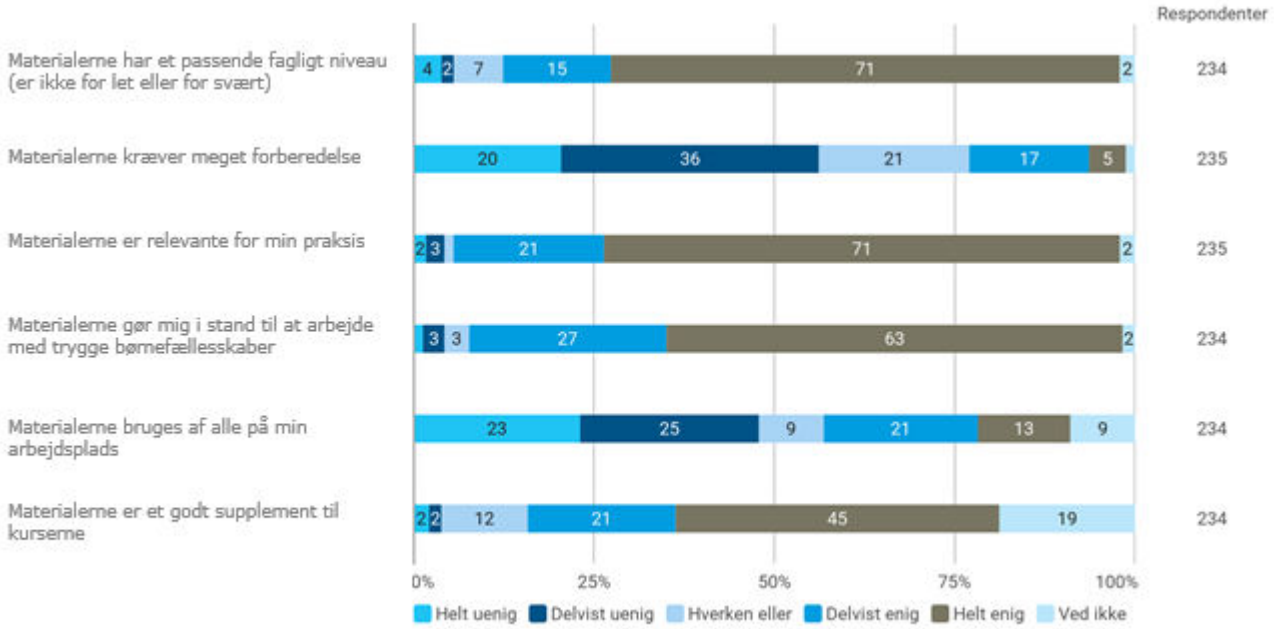

14. I HVILKEN GRAD OPLEVER DU, AT LEDELSEN UNDERSTØTTER DIT ARBEJDE MED MATERIALERNE MÅLRETTET FAGPERSONER (MEDARBEJDER)?

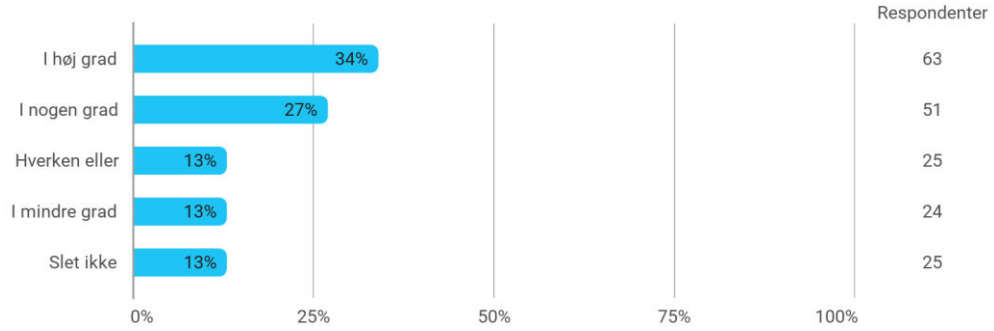

15. HVOR ENIG ELLER UENIG ER DU I FØLGENDE UDSAGN OM DIN LEDERS UNDERSTØTTELSE AF MATERIALERNE MÅLRETTET FAGPERSONER (MEDARBEJDER)?

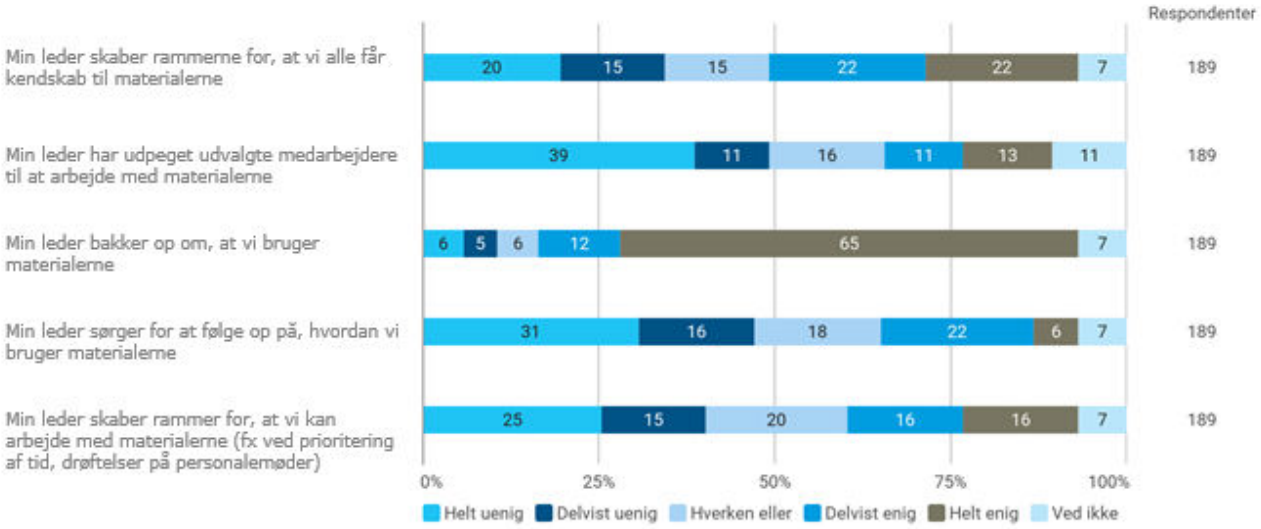

16. HVOR VIGTIGT ER DET FOR ARBEJDET MED FRI FOR MOBBERI, AT DINE MEDARBEJDERE ARBEJDER MED DE MATERIALER, DER ER MÅLRETTET FAGPERSONER (LEDER)?

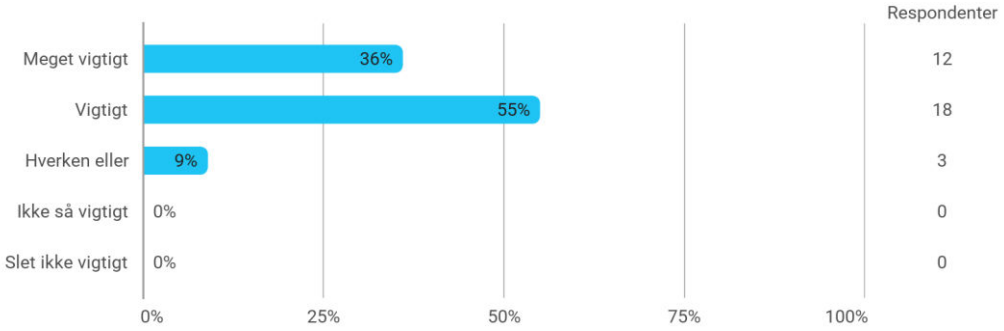

17. HVOR ENIG ELLER UENIG ER DU I FØLGENDE UDSAGN OM DIN UNDERSTØTTELSE AF MATERIALET MÅLRETTET FAGPERSONER (LEDER)?

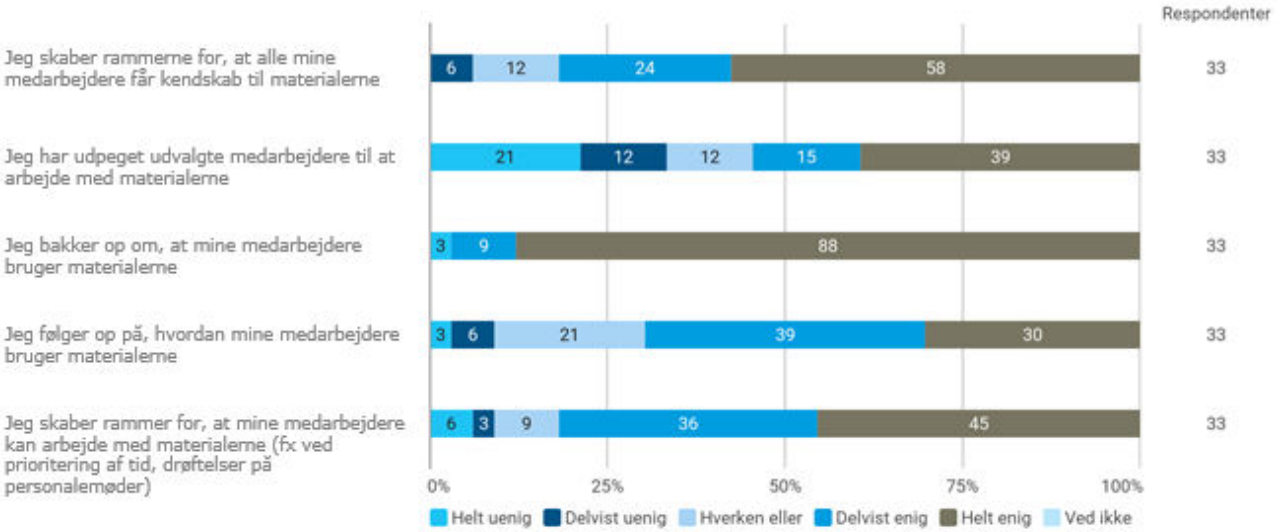

18. HAR DU BRUGT NOGLE AF DE MATERIALER, DER ER MÅLRETTET ARBEJDET MED FORÆLDRE (MEDARBEJDER)?

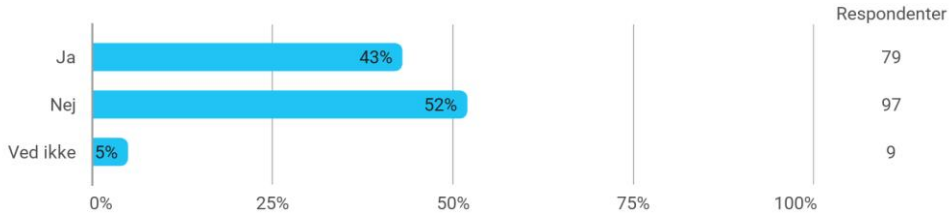

19. HVILKE MATERIALER MÅLRETTET ARBEJDET MED FORÆLDRE HAR DU ANVENDT? (VÆLG GERNE FLERE, MEDARBEJDER)

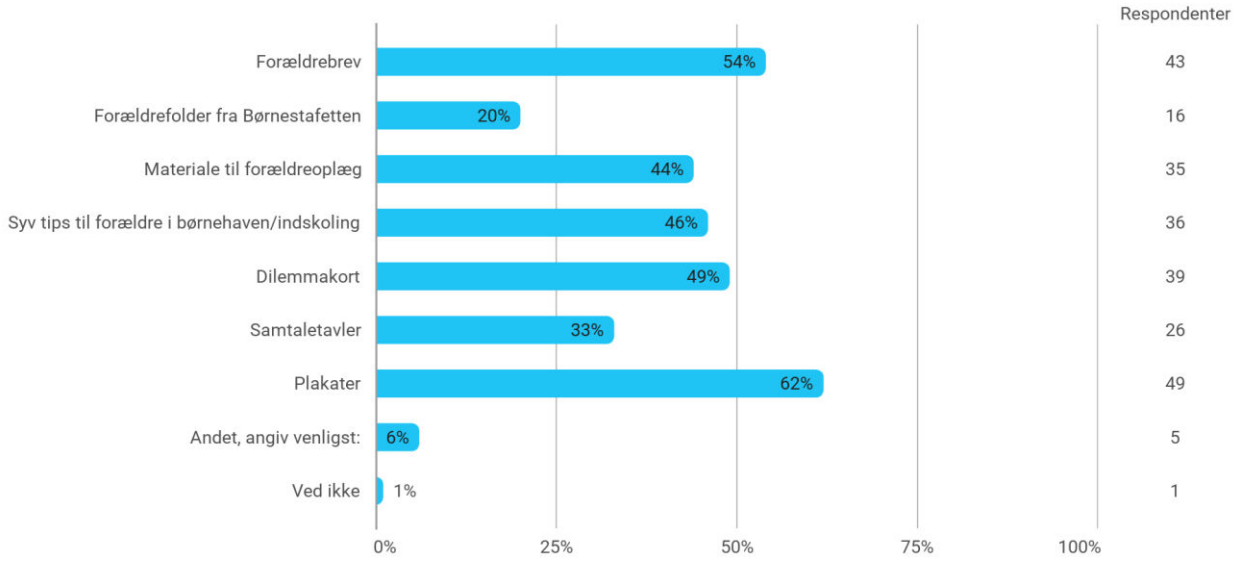

20. HVILKE MATERIALER MÅLRETTET ARBEJDET MED FORÆLDRE HAR DU ANVENDT? (VÆLG GERNE FLERE, MEDARBEJDER) - ANDET, ANGIV VENLIGST:

- Bamsen kommer med hjem på weekend
- Bamseven har været med til forældremødet og derhjemme hos børnene og familien
- Opfordret til dialog hjemme i forhold til blomsten og kaktus materiale
- Har talt med forældrene om hvordan vi arbejder med fri for mobberi - og hvordan vi går lavpraktisk til værks og hvordan vi styrker børnefællesskabet med det.
- Vi nævner det i vores dokumentation med billeder

21. HAR DU/DINE MEDARBEJDERE BRUGT NOGLE AF DE MATERIALER, DER ER MÅLRETTET ARBEJDET MED FORÆLDRE (LEDER)?

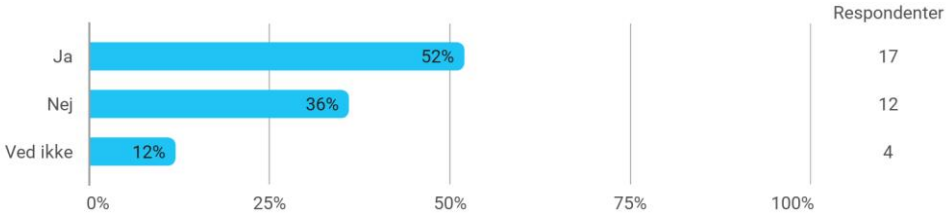

22. HVILKE MATERIALER MÅLRETTET ARBEJDET MED FORÆLDRE HAR DU/DINE MEDARBEJDERE ANVENDT? (VÆLG GERNE FLERE, LEDER)

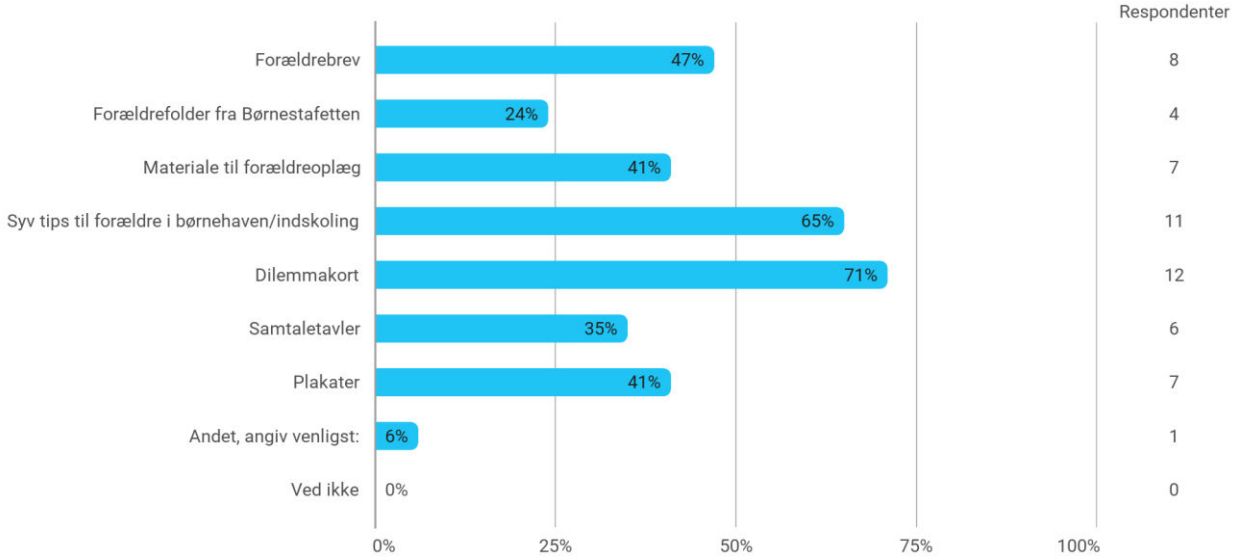

23. HVILKE MATERIALER MÅLRETTET ARBEJDET MED FORÆLDRE HAR DU/DINE MEDARBEJDERE ANVENDT? (VÆLG GERNE FLERE, LEDER) - ANDET, ANGIV VENLIGST:

- Bamseven fest

24. KUNNE DU ØNSKE DIG, AT DER VAR FLERE MATERIALER MÅLRETTET FAGPERSONER?

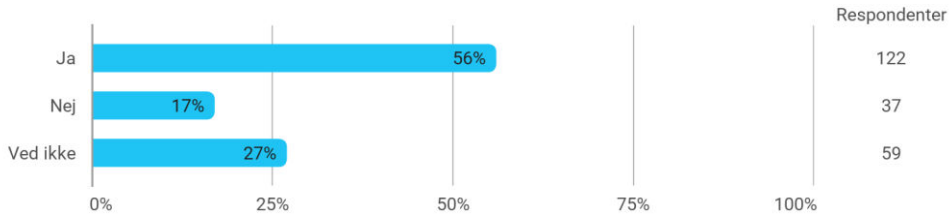

25. HVILKE(T) MATERIALE(R) SKULLE DET VÆRE? ANGIV VENLIGST

- Gerne noget nyt på universet, bruger meget massagehistorierne. Syntes musikken er lidt svært at bruge og måske for lidt mindre børn. Gerne samarbejdsøvelser
- Flere historier at vælge imellem, fx som massagehistorier.
- Endnu flere aktiviteter til børnemøderne. Mere i stil ned bamsetrampolin, fang forskelle osv. Og gerne endnu flere massagehistorier. Nye samtaletavler. Måske t-shirts med bamseven. Vi laver gaver til fødselsdage med bamseven-tema - billede i ramme med bamseven til 3-års fødselsdag - en kop med bamsevens poteaftryk til 4 års fødselsdag. En t-shirt med bamseven foran og bagpå har andre børn tegnet til 5-års fødselsdage.
- Flere samtale kort
- Flere eks kammeratsskabsspand, positive sidemandskommentar eller andre ideer
- Små video frekvenser i hvordan man kan bruge materialet i undervisningen.
- Dialogkort til pædagogiske drøftelse i medarbejdergruppen dialogkort til brug med børnene
- Flere samtaletavler - de er mega brugbare
- Mere af det hele....vi følger vores klasser i flere år og når altid et punkt hvor vi har været alt materiale igennem flere gange. Kunne være rart med flere ting at gribe fat i. Som det er nu, så laver jeg mine egne aktiviteter sideløbende for at have nok.
- Flere billedkort som omhandler f.eks. - elever som tager foto af hinanden.
- Mere materiale om hvad det gør, ikke at bruge det.
- Både flere differentierede situationer til dialogkort, både til børnene og til forældre og måske noget mere målrettet det, at begynde i skole. Hvor hårdt det er for et barn, hvordan forældrene bedst muligt kan være forstående og støtte op. Meget gerne flere kort med forskel på drilleri og mobning samt forskellige opfattelser af et øjebliksbillede samt børn med særlige behov... Og deres måde, at opfatte verden på. Ville allerhelst ønske 24 små bamsevenner
- Udvikle universet og materialer i kuffert
- Nye bøger man kan læse nye dilemmakort
- Det kunne være nogle temabaseret forløb. Fx med nogle legemanuskripter som knytter sig til det enkelte dilemma/tema
- Jeg ville gerne, om vi kunne favne aldersgruppen til og med 4 klasse. Jeg kan mærke på mine elever, at 3. klasse er max, da tegningerne er søde men lidt for barnlige, synes de fleste i 3. Og i 4. er det dømt ude. Og det er lidt synd, da det nye koncept jo favner de ældre i udskolingen med samtaler via medier. Så hullet vil jeg gerne have lukket. Så har jeg tænkt, at massagen kunne videreudvikles til en form for yoga, så der er lidt mere bevægelse og udstrækninger i.
- Flere højtlæsningsbøger
- Indgå i fællesskabet
- Jeg kunne tænke mig fornyelse af samtalekort
- Flere massagehistorier korte film om forskellige følelser
- Ønske at der kommer nye samtalekort

- Lille spil bøger til børn om temaet lidt som samtalekort plakater til hver af de 4 ord. Der let forståelig gør børnene husker teaterstykker
- Flere forløb med de individuelle begreber. Der er et helt forløb med tolerance, men ikke nogen som kun arbejder med respekt, omsorg eller mod. Det ville være fedt at have sådan nogle forløb så man rigtig kunne gå i dybden med de fire begreber, og ikke kun tolerance.
- Jeg ville ønske, at der blev udarbejdet et større kompendium til arbejdet med Fri for Mobberi til landets vuggestuer og dagplejer som benytter sig af det. Der er behov for en bredere vifte af ideer, til at arbejde med supplementer til f.eks. Samling, f.eks. Samtale kort til vuggestuebørn. Derudover aktiviteter til at understøtte på en anden måde end f.eks. Et børnemøde kan i børnehaven. Dette ville blandt andet kunne optimere arbejdet med konceptet, og ville gøre det langt mere attraktivt at bruge.
- Jeg kunne godt tænke mig at man sagde: forældre i stedet for mor og far. At materialet var mindre stereotypt.
- Flere materialer om konflikt-håndtering og udvikling af tolerance i klasserne målrettet 3.-4. Klasse.
- Materiale der skaber mulighed for fagligt løft ift. Forståelse af dynamikker i klasserummet.
- Meget mere for mellem trinnet ift sprog og digitale medier
- Forældrefolder
- Flere historier og lege
- Billeder som beskriver når børn misforstår og tror at den gjorde ting med vilje. De har svært ved at kende forsket på uheld og med forsæt. Med vilje. Det mangler jeg kort til.
- Plakat om konflikt håndtering. Flere plakater (om de fire værdier, følelser,)til de andre stuer korte film om venskaber korte film til konflikthåndtering korte film som inspiration til personale især (til personalemøder) opbevaring til bamserne (kan være stof poser, eller lign.
- Metoder som inklusion, anerkendende tilgang, børnefællesskaber, kommunikation mellem personale, evaluering, sprog og leg. Mere kreativitet inspirations materialer til årshjul ift. Årstider og traditioner.
- Jeg ønsker mig nogle nye samtaletavler med nye situationer tegnet. Har tidligere skrevet til jer og fået svaret at jeg skal prøve at få noget nyt ud af de gl tavler. Da i får nogle år siden ville opdatere dem med nye tegninger var det ofte de samme situationer der var tegnet bare med en ny streg. Jeg har arbejdet med projektet i 13 år og kunne virkelig godt bruge nogle nye situationer på tavlerne
- Noget som er hurtigt tilgængelig i hverdagen. Ikke så meget kompliceret.
- Jeg vil fx ønske mere inspiration til at snakker om "samtalen kort". Og måske video på hjemmesiden der viser hvordan man leger legen fra hæftet.
- Nye samtale kort til fx børnehave
- Noget nyt
- Samarbejdet med forældrene
- Specifikke billeder om følelser flere historier
- Logopæder ift. pragmatiske vanskeligheder (børn med dld)
- Opfølgende kurser - 1 til 2 året
- Alt i vurderer til at være relevant for at styrke fællesskaberne :)
- Flere massagehistorier og flere bøger som kan læses højt. Vi bruger tit bøgerne i de små klasser og snakker om dem bagefter.
- Film til diskussion faktakort om mobning og forebyggelse faktakort til brug ift. Forældresamarbejdet
- Flere bøger der giver mening i forhold til højtlæsning og samtale med børnene
- At man som pædagog brugt rollespil i forhold til konflikt håndtering. Et forslag til materiale til børn, hvad betydningen af undskyld.
- Forældresamarbejdet med eleven/barnet i centrum så der kommer fokus på hvordan man som forældre også kan vise omsorg gennem fx kost og lav praktiske ting som fx skiftetøj o.lign.
- Lydhistorier

- Forslag til samarbejdsøvelser flere lydbøger
- Det ved jeg ikke
- Flere tidssvarende samtalekort. Eksemplerne i det nuværende materiale er lidt for tænkte. Flere materialer om uhensigtsmæssig sprogbrug. Flere materialer om digital dannelse.
- Vi mangler noget vejledning ti,l hvordan materialerne bruges, og det håbede vi at få på kurset.
- Jeg savner bla. Materialer omkring kropssprog. Hvordan ser og aflæser børn og voksne hinandens kropssprog.
- Materiale hvor krop og sanser bliver aktivt i inddraget i børnenes erfaring
- * en app der kan bruges som inspiration sammen med børnene * flere massagehistorier
- Arbejder i vuggestue, hvor vi tit bruger samtaletavlerne. Kunne være godt hvis man kú tilkøbe flere/andre tavler gerne med de samme dilemmaer, men med forskellige situationer. De ældste lærer og husker hurtigt, hvad der sker på tavlerne, og de er hurtige til at sige det højt, så hvis man kunne skifte lidt, så vil det være godt.
- Flere massagehistorier flere historier - dog i kortere format. Nuværende historier er meget lange og børnene mister koncentrationen.
- Mere målrettet fællesskaber
- - materiale om køn, seksualitet og mangfoldighed. - hvordan man arbejder med norm kreativitet - hvordan vi aktivere de "vilde" drenge på en stille måde. Drengene er ofte dem, der bliver taget udenfor og med på en tur i stedet for at øve med dem/ lave aktivitet hvor de er indenfor.
- Noget nyt, noget inspiration til flere måder at bruge materialerne på. Det bliver hurtigt bare en del af hverdagen med de ting man har valgt ud, og man 'glemmer' lidt resten.
- Flere lege/aktiviteter som større venner kan lave med yngre venner.
- Ark der er lige til at bruge ift. En mindre trivsels undersøgelse med børnene. Ulve og giraf sprog materiale, da det er super anvendeligt ift. Samspil, trivsel og kommunikation børn- børn, børn-voksen, voksne-børn og voksne -voksne imellem samtale billederne måske laves med up to datet, mangler de er mere målrettet til vores 3 årgang også.